

Unntak fra merverdiavgift for formidling av finansielle tjenester

Kandidatnummer: 628

Veileder: Camilla Hammer Solheim

Leveringsfrist: 26.11.2007

Til sammen 15 211 ord

26.11.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Tema og avgrensning	1
1.2	Fremstilling av oppgaven	3
<u>2</u>	<u>MERVERDIAVGIFTSSYSTEMET – SENTRALE BEGREPER OG RETTSKILDER</u>	<u>4</u>
2.1	Kort om merverdiavgiftssystemet og sentrale begreper	4
2.2	Rettskildesituasjonen	5
<u>3</u>	<u>INNFØRING OM FORMIDLINGSBEGREPET</u>	<u>8</u>
3.1	Merverdiavgiftsloven § 5b første ledd nr. 4	8
3.2	Formidling av finansielle tjenester – begrepsbruk og innhold	10
3.2.1	Innledning	10
3.2.2	Begrepsbruk: formidling, formidlingstjenester og meglingstjenester	11
3.2.3	Innholdet i formidlingsbegrepet	13
<u>4</u>	<u>FORHOLDET MELLOM FORMIDLINGSBEGREPET OG SPESIALLOVGIVNINGEN</u>	<u>17</u>
4.1	Innledning	17
4.2	Verdipapirhandelloven § 1-2	18
4.2.1	Administrative uttalelser og praksis	20
4.2.2	Kan det settes likhetstegn mellom meglingstjenester og investeringstjenester?	24
4.3	Verdipapirhandelloven § 8-1	25
4.3.1	Administrativ praksis	26

4.3.2	Er tjenestene nevnt i vphl. § 8-1 alltid avgiftspliktige?	30
4.4	Verdipapirhandelloven 2007	30
<u>5</u>	<u>VILKÅRET OM MELLOMMANNENS SELVSTENDIGHET</u>	<u>32</u>
5.1	Innledning	32
5.2	Den selvstendige mellommann – betydning i praksis	33
5.2.1	CSC-saken	33
5.2.2	Redcats-dommen	38
<u>6</u>	<u>FORMIDLING I FLERE LEDD?</u>	<u>41</u>
6.1	Innledning	41
6.2	Synet på formidling i flere ledd i praksis	42
6.2.1	KMVA – 2007 – 5863	42
6.2.2	Ludwig-saken	44
6.3	Ludwig-sakens betydning for norsk rett	47
<u>7</u>	<u>TILKNYTTETE TJENESTER – AVGIFTSPLIKT ELLER UNNTAK?</u>	<u>48</u>
7.1	Innledning	48
7.2	Tilknytningsvurderingen	49
7.3	Oppsummering	51
<u>8</u>	<u>FORMIDLINGSBEGREPET – EN SAMMENFATNING</u>	<u>52</u>
<u>9</u>	<u>AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER</u>	<u>53</u>
<u>10</u>	<u>REFERANSER</u>	<u>55</u>

10.1	Juridisk litteratur	55
10.2	Lover, direktiver, forarbejder og andre offentlige dokumenter	56
10.3	Rettspraksis og administrativ praksis	58
10.4	Andre kilder	59

1 Innledning

1.1 Tema og avgrensning

Tema for oppgaven er unntaket fra merverdiavgift for formidling av finansielle tjenester jfr. lov om merverdiavgift av 19. juni 1969 nr. 66(heretter mval.) § 5b første ledd nr. 4.

Ved gjennomføringen av Merverdiavgiftsreformen 2001 ble det innført generell merverdiavgift for tjenester. Dette innebærer at det skal beregnes merverdiavgift på alle tjenester, med mindre de er særskilt unntatt. Omsetning og formidling av finansielle tjenester ble unntatt fra avgift jfr. mval. § 5b første ledd nr. 4

I utgangspunktet mente Finansdepartementet at finansielle tjenester burde være omfattet av merverdiavgiftsplikten, da det innenfor finanssektoren blir skapt betydelige merverdier. Departementet anså at et unntak for finansielle tjenester ville øke faren for kumulasjon av avgift, og dermed svekke nøytraliteten i merverdiavgiftssystemet. Det ble påpekt at et slikt unntak også kunne føre til avgrensningsproblemer. Bakgrunnen for at unntaket likevel ble innført var at andre OECD-land, som det var naturlig for Norge å sammenligne seg med, hadde et tilsvarende unntak. Det ble også pekt på at beregningsgrunnlaget for merverdiavgift i noen tilfeller kunne være problematisk å fastsette.¹

Når det gjaldt formidlingstjenester knyttet til omsetning av de unntatte finansielle hovedytelsene, ble det ansett å foreligge beregningsgrunnlag for merverdiavgift, som følge av blant annet gebyrer og kurtasjer som ble oppkrevd for tjenestene. Imidlertid ble det uttalt at avgiftsplikt på formidlingstjenester kunne føre til en konkurranseulempe for norske

¹ Ot. prp. nr. 2 (2000 – 2001) s. 122-123.

finansvirksomheter, da slike tjenester er unntatt i andre land. Dette førte til at også formidlingstjenester knyttet til de unntatte finansielle hovedytelsene ble unntatt fra avgift.²

Ved innføringen av unntaket for finansielle tjenester i Norge, foregikk det et internasjonalt samarbeid med sikte på å få finansielle tjenester omfattet av den generelle avgiftsplikten. Finansdepartementet omtalte dermed unntaket for finansielle tjenester, som et unntak av ”midlertidig art”.³ Ved ferdigstillingen av oppgaven, foreligger det etter min kunnskap imidlertid ikke noe forslag som tyder på at unntaket vil forsvinne, verken på internasjonalt eller nasjonalt nivå. Unntaket er videreført i forslaget til ny revidert merverdiavgiftslov § 4-14, dog med ny ordlyd.⁴

Bakgrunnen for mitt valg av tema, er at unntaket for formidling av finansielle tjenester er forholdsvis nytt og det foreligger lite praksis på området. Unntaket er en komplisert materie, noe som har gjort at rekkevidden av unntaket fremstår som uklar. Dette medfører at praktiseringen av unntaket er vanskelig for formidlerne.

Unntaket har samtidig stor økonomisk betydning for finansnæringen.⁵ På den ene siden fordi virksomheter som formidler finansielle tjenester oppnår å kunne gi en lavere pris til sluttbruker da tjenestene kan leveres uten merverdiavgift. På den andre siden kan virksomheter som kun omsetter og formidler finansielle tjenester, ikke gjøre fradrag for inngående avgift. Dette betyr at finansvirksomheter utenfor avgiftsområdet som benytter seg av formidlere, i størst mulig grad ønsker at formidlingstjenester er unntatt fra avgift. I den grad et unntak for formidling av finansielle tjenester er snevert, vil dette kunne føre til kumulasjon av avgift, ved at disse virksomhetene baker inn kostnadene av avgift ved den videre omsetning av sine ytelser.

² Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 124.

³ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 122.

⁴ Finansdepartementet, ”Ny merverdiavgiftslov – høringsnotat om teknisk revidert merverdiavgiftslov”, s. 92 og s. 135. www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/hoeringer/hoeringsdok/2007/Horing---utkast-til-teknisk-revidert-mer/-2/Ny-merverdiavgiftslov---Horningsnotat-om-.html?id=461973

⁵ Larsen, Frode Heggedal, Larsen, Trond og Advokatfirmaet Schjødt AS, ”Finansielle tjenester og merverdiavgift”, Oslo 2004, s. 3.

Oppgavens hovedformål er å redegjøre for rekkevidden av unntaket for formidling av finansielle tjenester. Det sentrale i denne sammenheng vil være å undersøke om det ut fra de foreliggende rettskilder kan utledes noe generelt om hva som ligger i begrepet formidling, samt å trekke en grense mot avgiftspliktige tjenester som rådgivnings – og markedsføringstjenester, og tjenester av rent administrativ, økonomisk og juridisk art.⁶

Jeg har valgt å konsentrere oppgaven om formidlingstjenester knyttet til mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b) finansieringstjenester og bokstav e) finansielle instrumenter. Bakgrunnen for dette, er at det har vist seg å være størst uklarhet knyttet til formidling av disse tjenestene. Samtidig omhandler praksisen som foreligger på området i stor grad disse tjenestene og den er egnet til å illustrere hva som generelt ligger i formidlingsbegrepet. Imidlertid vil også annen praksis bli vist til der dette er relevant.

Da oppgavens tema er rekkevidden av unntaket for formidlingstjenester, er det naturlig å avgrense oppgaven mot en dyptgående gjennomgang av de unntatte finansielle hovedtjenestene. En slik redegjørelse er i seg selv et eget oppgavetema.

1.2 Fremstilling av oppgaven

Den videre fremstillingen av oppgaven er bygget opp slik at det i kapittel 2 kort redegjøres for merverdiavgiftssystemet, sentrale begreper og rettskildesituasjonen.

Kapitlene 3 – 8 utgjør hoveddelen av oppgaven, og det er her redegjørelsen for oppgavens sentrale tema vil foregå. I kapittel 3 vil jeg først foretar en generell redegjørelse av mval. § 5b første ledd nr. 4, for deretter å redegjøre innholdet av formidlingsbegrepet. I kapitlene 4 -7 vil jeg gjennomgå relevant praksis i forbindelse med nærmere fastsatte avgrensninger og spørsmål for å forsøke å utlede mer om rekkevidden av unntaket for formidling av

⁶ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 124, Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9 og Skattedirektoratet, "Merverdiavgiftshåndboken", 5. utg., Oslo 2007, s. 120.

finansielle tjenester. I punkt 8 sammenfatter jeg de mest sentrale momentene som kan utledes fra praksis.

I kapittel 9 kommer jeg med avsluttende betraktninger vedrørende unntaket.

2 Merverdiavgiftssystemet – sentrale begreper og rettskilder

2.1 Kort om merverdiavgiftssystemet og sentrale begreper⁷

Merverdiavgiften er en generell omsetningsavgift som skal skatlegge endelig innenlands forbruk av varer og tjenester.⁸ Avgiften er hjemlet i merverdiavgiftsloven og Stortingets årlige avgiftsvedtak. Merverdiavgiften utgjør en viktig del av statens inntekter, provenyet for 2008 er anslått til 190,7 milliarder kroner.⁹

Avgiftsplikten etter merverdiavgiftsloven gjaldt ved innføringen i 1970 for varer og enkelte særskilt oppregnede tjenester. Ved Merverdiavgiftsreformen 2001 ble det fra 1. juli 2001 innført en generell merverdiavgift for tjenester.¹⁰ Dette innebærer at det skal betales merverdiavgift av alle varer og tjenester som ikke er særskilt unntatt.

Avgiften skal betales i alle ledd jfr. mval. § 1. Avgiftssubjektene er i første rekke næringsdrivende som omsetter avgiftspliktige varer og tjenester jfr. mval. § 10. De næringsdrivende beregner avgift på sin omsetning, som så betales videre til avgiftsmyndighetene. Dette betyr at de næringsdrivende har en oppkreivingsplikt på vegne av det offentlige og en innbetalingsplikt til det offentlige.¹¹ Systemet baserer seg på

⁷ For en mer utfyllende behandling, se bl.a. Ot.prp. nr. 2 (2000-2001), Gjems-Onstad, Ole "Merverdiavgift – en innføring", 7. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2006 og Skattedirektoratet, "Merverdiavgiftshåndboken", 5. utg., Oslo 2007.

⁸ Ot. pr. nr. 2 (2000-2001) s. 21.

⁹ St. prp. nr. 1 (2007-2008) s. 223.

¹⁰ Gjems-Onstad, Ole "Merverdiavgift – en innføring", 7. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2006, s.13.

¹¹ Gjems-Onstad, Ole "Merverdiavgift – en innføring", 7. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2006, s. 16.

selvdeklarasjon, med adgang for avgiftsmyndighetene til å utføre kontroll og bokettersyn av de næringsdrivende.

Etter mval. § 13 er hovedregelen at det skal betales merverdiavgift ved omsetning av alle varer og tjenester. Med omsetning forstås levering av vare eller yting av tjeneste mot vederlag, herunder bytte jfr. mval. § 3. Også uttak jfr. mval. § 14 og innførsel jfr. mval. §§ 62 og 65a, utløser avgiftsplikt.

Med utgående avgift forstås avgift som skal beregnes og betales ved omsetning og ved uttak av varer eller yting av tjenester jfr. mval. § 4 første ledd. Med inngående avgift forstås avgift som er påløpt ved kjøp av m.v. av varer og tjenester eller ved innførsel jfr. mval. § 4 annet ledd. Den avgiftspliktige næringsdrivende kan fradragsføre inngående avgift på anskaffelser til bruk i sin avgiftspliktige virksomhet i utgående avgift jfr. mval. § 21. Det er således kun differansen mellom utgående og inngående avgift som skal innbetales til staten.

Sluttbrukerne i merverdiavgiftssystemet er foruten alminnelige forbrukere imidlertid også alle næringsdrivende som ikke er avgiftspliktige, og som dermed ikke har fradragsrett for inngående avgift. Dette gjelder eksempelvis virksomheter som omfattes av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4. Dersom en virksomhet kun omsetter eller formidler finansielle tjenester, skal det ikke beregnes utgående avgift ved omsetning av disse tjenestene, samtidig har ikke virksomheten adgang til å få fradrag for inngående avgift.¹²

2.2 Rettskildesituasjonen

For å fastlegge rekkevidden av unntaket for formidling av finansielle tjenester er det naturlig å ta utgangspunkt i de alminnelige rettskildeprensippene.¹³ Det vil imidlertid under dette punkt kort redegjøres for rettskildesituasjonen på merverdiavgiftsrettens område, og da særskilt i forhold til mval. § 5b første ledd nr. 4

¹² Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 119.

¹³ Se Eckhoff, Torstein "Rettskildelære", 5. utg. ved Jan E. Helgesen, Universitetsforlaget, Oslo 1997.

Merverdiavgiftsloven trådte i kraft 1. januar 1970 i forbindelse med en felleseuropeisk innføring av merverdiavgift¹⁴. Som tidligere nevnt trådte mval. § 5b første ledd nr. 4 i kraft 1.juli 2001 i forbindelse med gjennomføringen av Merverdiavgiftsreformen 2001. De sentrale forarbeidene til bestemmelsen er NOU 1990 : 11 og Ot. prp. nr. 2 (2000-2001).

Mval. § 5b fjerde ledd gir Finansdepartementet adgang til å gi forskrift om den nærmere avgrensning av bestemmelsen. Utkast til forskrift om avgrensning av unntaket ble sendt ut på høring fra Finansdepartementet, men med bakgrunn i blant annet innspill fra høringsinstansene, ble det ikke funnet grunnlag for å gi en nærmere generell avgrensning i forskrift. Finansdepartementet avga imidlertid 15. juni 2001 en tolkningsuttalelse vedrørende bestemmelsen, heretter kalt ”tolkningsuttalelsen”. Tolkningsuttalelsen gir veiledning for tolkningen av bestemmelsen. Da uttalelsen er gitt av Finansdepartementet, som utarbeidet forslag til loven, og som et alternativ til forskrift, må det kunne antas at den er relevant og kan tillegges vekt ved tolkning av bestemmelsen.

Så vidt vites, foreligger ingen høyesterettsavgjørelser vedrørende bestemmelsen. Den eneste publiserte avgjørelsen fra de ordinære domstolene ved ferdigstillelsen av oppgaven er, etter min kunnskap, dom avsagt av Oslo tingrett 14. mars 2007, TOSLO – 2006 – 163243. Dommen er påanket, og dermed ikke rettskraftig. Underrettsdommer er relevante rettskildedefaktorer, men vil sjelden ha noen særlig vekt utover det konkrete tilfellet.¹⁵ Dette gjelder i alle tilfeller da avgjørelsen ikke er rettskraftig.

Det foreligger noe administrativ praksis vedrørende bestemmelsen. Interessant her er i første rekke vedtak fattet av Klagenemnda for merverdiavgift og Finansdepartementet, samt bindende forhåndsuttalelser fra Skattedirektoratet. Slik praksis vil være relevant ved avgjørelser innen merverdiavgiftsretten, og det må antas at praksisen blir tillagt stor vekt av avgiftsforvaltningen. Imidlertid har Høyesterett i mindre grad vært tilbøyelig til å gi

¹⁴ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 21.

¹⁵ Eckhoff, Torstein ”Rettskildelære”, 5. utg. ved Jan E. Helgesen, Universitetsforlaget, Oslo 1997, s. 162.

administrativ praksis på merverdiavgiftsområdet avgjørende vekt.¹⁶ Dersom administrativ praksis skal bli tillagt vekt, er det i skatteretten stilt krav om at praksisen må være noenlunde fast, frekvent og langvarig¹⁷ Det må antas at det samme gjelder innen merverdiavgiftsretten.

Merverdiavgift er ikke en del av EØS-avtalen¹⁸, noe som tilsier at praksis innen EU i utgangspunktet ikke vil ha direkte innvirkning på norske rettsforhold. Det er imidlertid uttalt i tolkningsuttalelsen at det:

” i Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) er vist til at unntaket for finansielle tjenester er i samsvar med et lignende unntak i de fleste land det er naturlig for Norge å sammenligne seg med. Departementet anser at dette tilsier at det ved tolkningen av unntaket sees hen til EUs sjette avgiftsdirektiv artikkel 13 (B) (a) og (d) (1)-(6) og praktiseringen av dette innen EU. Finansdepartementet har særlig sett hen til hvordan unntaket avgrenses i Sverige og Danmark”.¹⁹

EUs sjette avgiftsdirektiv, 77/388/EØF, artikkel 13 (B) (a) og (d) (1)-(6), heretter kalt sjette avgiftsdirektiv, er nå avløst av EUs rådsdirektiv 2006/112/EØF artikkel 135. 1 (a)-(g), heretter kalt rådsdirektivet, uten at dette skal innebærer noen materiell endring.²⁰

På merverdiavgiftsrettens område foreligger det noen reelle hensyn som står sterkt. Det første er hensynet til nøytralitet i systemet, det vil si å unngå at merverdiavgiften påvirker valg av blant annet tjenesteyter og organisasjonsform. Nøytralitetshensynet var et viktig hensyn bak Merverdiavgiftsreformen 2001²¹, og vil ved tolkningstvil kunne tillegges vekt.²²

¹⁶ Se bl.a. rt. 2003 s. 1821 og rt. 2005 s. 951.

¹⁷ Zimmer, Fredrik ”Lærebok i skatterett”, 5. utg., Universitetsforlaget, Oslo 2005, kap. 2.4.

¹⁸ Gjems-Onstad, Ole ”Merverdiavgift – en innføring”, 7. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2006, s. 29.

¹⁹ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 1.

²⁰ Danmark, ”Momsvejledningen”, 2007, pkt. D.11.11.3. www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=95819&vId=201613

²¹ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 36.

²² Gjems-Onstad, Ole og Kildal, Tor S, ”Lærebok i merverdiavgift”, 2. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2005, s. 34.

Det andre er hensynet til å motvirke kumulasjon. Kumulasjon av avgift kan oppstå der en vare eller tjeneste omsettes fra en avgiftspliktig næringsdrivende til en næringsdrivende utenfor avgiftsområdet. Det oppstår da et ”brudd” i fradragskjeden, da virksomheten utenfor avgiftsområdet ikke får fradrag for den inngående avgiften. Dette kan føre til at det omsetningsleddet som står utenfor avgiftsområdet, typisk en virksomhet som kun omsetter unntatte tjenester etter mval. § 5b første ledd nr. 4, vil ”bake” inn avgiften ved videre omsetningen av tjenesten.²³ Hensynet til å motvirke kumulasjon var et annet viktig hensyn bak Merverdiavgiftsreformen 2001.²⁴

Til slutt står hensynet til statens proveny og et enkelt praktiserbart regelverk for avgiftsmyndighetene, sterkt på merverdiavgiftens område. Disse prinsippene kan til dels være motstridende med de to første, ved at hensynet til nøytralitet og til å unngå kumulasjon, må vike for provenyhensynet og administrative hensyn. Provenyhensynet var også et viktig hensyn bak Merverdiavgiftsreformen 2001, ved at generell avgiftsplikt på tjenester ville føre til en økt inntekt til statskassen.²⁵

3 Innføring om formidlingsbegrepet

3.1 Merverdiavgiftsloven § 5b første ledd nr. 4

Mval. § 5b første ledd nr. 4 hjemler unntak fra merverdiavgift for omsetning og formidling av finansielle tjenester. Begrepet finansielle tjenester er ikke definert i loven. Etter en vanlig språklig forståelse av begrepet omfatter finansielle tjenester et vidt spekter av tjenester innen bank og finans.²⁶

²³ Gjems-Onstad, Ole ”Merverdiavgift – en innføring”, 7. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2006, s. 24.

²⁴ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 35.

²⁵ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 36.

²⁶ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 119.

Mval. § 5b første ledd nr. 4 lyder som følger:

”Unntatt bestemmelsene i kapitlene XI, XII, XIX og XX gjelder loven ikke for omsetning av:

.....

4. Finansielle tjenester, herunder

a) forsikring og formidling av forsikring,

b) finansieringstjenester, men ikke finansiell leasing,

c) utførelse av betalingsoppdrag,

d) gyldige betalingsmidler og meglings tjenester ved slik omsetning,

e) finansielle instrumenter og lignende og meglings tjenester ved slik omsetning,

f) forvaltning av verdipapirfond.

Oppregning av de ulike tjenestene kan ikke anses som uttømmende, jfr ”herunder” innledningsvis i bestemmelsen²⁷, men er eksempler på tjenester som vil være omfattet av unntaket. Bestemmelsen har med dette ment å gi rom for nye tjenester, blant annet som følge av endringer i markedsstrukturen.²⁸

Unntaket er begrenset til å gjelde en kvalifisert art av tjenester.²⁹ Dette betyr at enhver kan anses å yte unntatte finansielle tjenester, ikke bare typiske finansinstitusjoner som banker, forsikringsselskap og verdipapirforetak. Det må dermed i utgangspunktet foretas en konkret vurdering av hver enkelt tjeneste en virksomhet yter, for å vurdere dens avgiftsmessige status i forhold til unntaket.

Da unntaket for finansielle tjenester er et unntak fra den generelle avgiftsplikten for tjenester, må begrepene som brukes i bestemmelsen fortolkes strengt.³⁰ Dette begrunnes med hensynet til nøytralitet i systemet, og et ønske om å unngå unntak fra den generelle avgiftsplikten.³¹ Dette er også lagt til grunn i rettspraksis fra EF-domstolen.³²

²⁷ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 193.

²⁸ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 193.

²⁹ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 193.

³⁰ Skattedirektoratet, ”Merverdiavgiftshåndboken”, 5. utg., Oslo 2007, s. 105.

³¹ Gjems-Onstad, Ole og Kildal, Tor S, ”Lærebok i merverdiavgift”, 2. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2005, s. 35.

3.2 Formidling av finansielle tjenester – begrepsbruk og innhold

3.2.1 Innledning

Som utgangspunkt omfatter den generelle avgiftsplikt på tjenester også formidlingstjenester.³³ En formidlingstjeneste vil som utgangspunkt kun være unntatt fra avgift dersom den varen eller tjenesten som formidles ikke er avgiftspliktig. Det er imidlertid ingen automatikk i at all formidling av unntatte varer eller tjenester ikke er avgiftspliktig. For eksempel er omsetning av fast eiendom unntatt fra avgift etter mval. § 5a. Ordlyden sier ikke noe om at formidling av fast eiendom, normalt kalt eiendomsmegling, er unntatt fra avgift. Det kunne dermed være uklart om slik formidling skulle anses unntatt eller ikke. Det er imidlertid spesifisert i forarbeidene at eiendomsmegling er avgiftspliktig.³⁴

Ordlyden i mval. § 5b første ledd nr. 4 inneholder ikke et generelt unntak for formidling av finansielle tjenester. At bestemmelsen omfatter formidlingstjenester er i lovteksten kun nevnt i forhold til tre av de unntatt hovedytelsene; bokstav b) formidling av forsikring, bokstav d) meglertjenester ved omsetning av gyldige betalingsmidler og bokstav e) meglertjenester ved omsetning av finansielle instrumenter og lignende. Det er imidlertid sikker rett at formidlingstjenester også i forhold til de andre unntatt hovedytelsene er omfattet av unntaket. Dette følger av forarbeidene, hvor det er uttalt: ”...at unntaket for finansielle tjenester også omfatter meglertjenester knyttet til de hovedytelsene som foreslås unntatt..”.³⁵ Det samme er lagt til grunn i andre sentrale rettskilder.³⁶ I forslaget til ny

³² For eksempel EF-domstolens avgjørelser av 5. juni 1997 i sak C-2/95 ”SDC” og 21. juni 2007 i sak C-435/05 ”Ludwig”.

³³ Ot. pr. nr. 2 (2000-2001) s. 92.

³⁴ Ot. pr. nr. 2 (2000-2001) s. 92-93.

³⁵ Ot. pr. nr. 2 (2000-2001) s. 124.

³⁶ Se Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 8, Skattedirektoratet, ”Merverdiavgiftshåndboken”, 5. utg., Oslo 2007, s. 119 og Gjems-Onstad, Ole og Kildal, Tor S., ”MVA-kommentaren”, 3. utg., Oslo 2005, s. 121.

revidert merverdiavgiftlov § 4-14, er det inntatt et generelt unntak for formidling av finansielle tjenester i ordlyden.³⁷

3.2.2 Begrepsbruk: formidling, formidlingstjenester og meglingstjenester

I mval. § 5b første ledd nr. 4 anvendes begrepene ”formidling” og ”meglingstjenester” ved omtale av hvilke tjenester som omfattes av unntaket i tillegg til hovedytelsene.

Forarbeidene og tolkningsuttalelsene anvender også disse begrepene i tillegg til begrepet ”formidlingstjenester”.³⁸ Det gis imidlertid ingen forklaring på om forskjellen i begrepsbruk er tilsiktet eller tilfeldig, eventuelt om begrepene har forskjellig innhold.

I administrativ praksis er denne begrepsbruken vurdert av avgiftsmyndighetene i, etter min kjennskap, et tilfelle. Skattedirektoratet antyder i bindende forhåndsuttalelse avgitt 8.

august 2007, BFU 42/07, at de forskjellige begrepene kan antas å ha forskjellig innhold.

Saken omhandlet spørsmål om omsetningen av ordreformidling av verdipapirer var å anse som en formidlingstjeneste i forhold til mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Skattedirektoratet kom til at tjenestene ikke var omfattet av unntaket.³⁹

Skattedirektoratet uttalte om begrepsbruken at:

”Begrepene formidling, megling og meglingstjenester benyttes til en viss grad synonymt i omtalen av unntaket for finansielle tjenester i Ot. prp. nr. (2000-2001) og Finansdepartementets tolkningsuttalelse. Når man har valgt formuleringen ”meglingstjenester ved slik omsetning” (av finansielle instrumenter) i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e), antar vi likevel at dette er ment som en presisering av at ikke alle typer mellommannstjenester omfattes av unntaket. Vi er således enig med innsenderen at unntaket i utgangspunktet er ment å begrenses til det som tradisjonelt har vært som aksjemegling og fondsmegling. Det kan således ikke

³⁷ Finansdepartementet, ”Ny merverdiavgiftslov – høringsnotat om teknisk revidert merverdiavgiftslov”, s. 92 og s. 135. www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/hoeringer/hoeringsdok/2007/Horing---utkast-til-teknisk-revidert-mer/-2/Ny-merverdiavgiftslov---Horningsnotat-om-.html?id=461973

³⁸ NOU 1990:11 pkt. 7.14 og Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 8-9.

³⁹ Jeg kommer nærmere tilbake til denne uttalelsen under punkt 4.2.1.3.

legges til grunn at begrepet omfatter en hver som bidrar til at finansielle instrumenter omsettes".⁴⁰

Skattedirektoratet synes således å mene at bruken av begrepet meglingstjenester i tilknytning til omsetning av finansielle instrumenter er tilsiktet, og at meglingstjenester har et snevrere innhold enn begrepet formidling.

I Danmark anvendes begrepene "formidling" og "forhandlinger" i momsloven⁴¹ § 13 stk. 1 nr. 10 og nr. 11. Denne bestemmelsen er tilsvarende mval. § 5b første ledd nr. 4. Begrepene "formidling" og "forhandlinger" er ansett å ha synonym betydning etter den danske bestemmelsen.⁴²

Det samme i gjelder EUs sjette avgiftsdirektiv artikkel 13 (B) bokstav a) og d) nr. 1-6, der begrepene "formidling" og "forhandlinger" ble ansett å ha samme betydning.⁴³ Rådskonferansen artikkel 135, som tok over for det sjette avgiftsdirektivet, anvender imidlertid kun uttrykket "formidling". Det nye direktivet skal som sagt ikke føre til noen materiell endring av det tidligere direktivet, noe som støtter opp under det faktum at begrepene "formidling" og "forhandlinger" har samme betydning. Da det ved tolkningen av den norske bestemmelsen skal sees hen til praktiseringen av innen EU⁴⁴, er dette en indikasjon på at de forskjellige begrepene "formidling" og "meglingstjenester" i den norske bestemmelsen også skal anses å ha samme innhold. Det at begrepene må anses å ha likt innhold støttes også opp av utkastet til ny revidert merverdiavgiftslov § 4-14, der kun begrepet "formidling" er anvendt. Som sagt skal den nye bestemmelsen ikke føre til noen materiell endring av gjeldende rett.

⁴⁰ BFU 42/07, s. 9.

⁴¹ LBK nr 703 af 08/08/2003.

⁴² SKAT, "Momsvejledningen", Danmark 2007, pkt. D.11.11.3,

www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=95819&vId=201613 og Jespersen, Claus Bohn, "Forhandlinger/formidling under finansielle transaksjoner", Tidsskrift for Skatter og Afgifter 1/11 2002, TfS 2002, 935, side 3563.

⁴³ Jespersen, Claus Bohn, "Forhandlinger/formidling under finansielle transaksjoner", Tidsskrift for Skatter og Afgifter 1/11 2002, TfS 2002, 935, side 3563.

⁴⁴ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 1-2.

Skattedirektoratet kan, med sin uttalelse i BFU 42/07, likevel ha rett i at begrepet meglingstjenester ikke omfatter enhver som bidrar til omsetning av finansielle instrumenter. Det er imidlertid vanskelig å se at Skattedirektoratet har grunnlag for sin uttalelse, sett i lys av både de øvrige rettskilder som de henviser til i sin uttalelse og til praktiseringen av bestemmelsen innen EU.

Etter dette må det antas at begrepene formidling, formidlingstjenester og meglingstjenester i utgangspunktet skal ha samme innhold, og det ikke foreligger en tilsiktet forskjell mellom bruken av de forskjellige begrepene.

I den videre fremstillingen anvendes derfor begrepene om hverandre, uten at det er ment å gjøre noen innholdsmessig forskjell.

3.2.3 Innholdet i formidlingsbegrepet

Lovteksten inneholder ingen definisjon av innholdet i begrepene ”formidling” eller ”meglingstjeneste”. En alminnelig språklig forståelse av ”å formidle” er i Bokmålsordboka⁴⁵ definert som ”å være mellommann for, overføre kontakt, arbeid, kunnskap”.

I forarbeidene er begrepet formidlingstjenester på generelt grunnlag forklart som følgende:

*”Begrepet formidlingstjenester er et vidt begrep som i denne sammenheng omfatter mellommannsvirksomheter av forskjellig art”.*⁴⁶

Forarbeidene sier imidlertid ikke noe direkte om innholdet av formidlingsbegrepet i forhold til mval. § 5b første ledd nr. 4, men nevner noen eksempler på formidlingstjenester i tilknytning til de enkelte unntatte finansielle hovedtjenestene. Tjenestene som nevnes er forsikringsmegling, låneformidling, valutamegling og meglingstjenester ved salg av

⁴⁵ www.dokpro.uio.no. Ordboka er utarbeidet ved Institutt for lingvistik og nordiske studier ved Universitetet i Oslo i samarbeid med Språkrådet.

⁴⁶ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 90.

finansielle instrumenter.⁴⁷ Med hva som anses som meglingstjenester ved salg av finansielle instrumenter uttales det at dette blant annet vil være investeringstjenester som definert i lov av 19. juni 1997 nr. 79 om verdipapirhandel (heretter kalt vphl.) § 1-2.

Fra ordlyden og forarbeidene kan det etter dette utledes at kjernen i innholdet av formidlingsbegrepet er at de tjenester som omsettes ytes av en mellommann, og at tjenestene ytes i forbindelse med omsetningen av en unntatt finansiell hovedtjeneste. Ut over dette er det vanskelig å trekke ut noe mer generelt om innholdet av formidlingsbegrepet.

Fra tolkningsuttalelsen kan det heller ikke utledes noen definisjon om det generelle innholdet av formidlingsbegrepet. Tolkningsuttalelsen utdyper noen av eksemplene fra forarbeidene, samt nevner eksempler på typiske formidlingssituasjoner som må anses omfattet av unntaket.⁴⁸ Det uttales imidlertid på side 1 at:

”Det nærmere omfanget av unntaket for finansielle tjenester må i første rekke skje gjennom en lovtolkning i hvert enkelt tilfelle ut fra alminnelige rettskildeprinsipper.”

Dette gjelder da for alle de finansielle tjenestene, herunder formidlingstjenester.

Fra avgiftsmyndighetene er forståelsen av innholdet i formidlingsbegrepet blant annet omtalt av Skattedirektoratet i en artikkel i Revisjon og regnskap. Direktoratet uttalt at:

”Uttrykket meglingstjenester i denne sammenheng [mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstave), min kommentar] tar sikte på virksomhet som utøves av en mellommann som ikke har en selvstendig interesse i innholdet av en kontrakt om et finansielt produkt, men som har til formål å treffe de nødvendige foranstaltninger for at de to parter inngår kontrakt. Mellommannstjenester i forbindelse med omsetning av verdipapirer vil kun

⁴⁷ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 123.

⁴⁸ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

*omfattes dersom tjenesten innebærer at rettigheter og forpliktelser for partene oppstår, endres eller opphører”.*⁴⁹

Skattedirektoratet synes her å oppstille et krav til mellommannens ”selvstendighet”, for at unntaket for formidling av finansielle tjenester skal komme til anvendelse. Videre synes direktoratet å mene at en mellommannstjeneste kun vil være unntatt fra avgift dersom tjenesten forandrer rettsforholdet mellom partene.

Som eksempel på uttalelser vedrørende innholdet av unntaket for formidlingstjenester innen EU, kan det vises til dansk rett. Den danske avgiftshåndboken, ”Momsvejledningen”, uttaler i punkt. D.11.11.3:

”Told – og Skatteforvaltningen skal ved anvendelse av bestemmelserne i momsloven § 13, stk. 1, nr. 11, om momsfrigivelse for formidling og forhandling vedrørende momsfrie transaksjoner lægge vækt på, om den pågældende tjenesteyder er en uafhængig mellemmand mellem leverandøren og aftageren af en momsfri ydelse. Er dette tilfældet, kan mellemmandens ydelser til kontraktspartnerne være omfattet af begreperne formidling og forhandling. Der skal lægges vægt på, om den pågældende har bemyndigelse til at selvstændigt at forhandle og/eller indgå aftale på vegne af leverandøren eller aftageren af den momsfrie ydelse. Hvis den pågældende har forhandlet selvstændigt på vegne af en af parterne, er det ikke en hindring for fritagelse som formidling/forhandling, at oppdragsgiveren efterfølgende skal godkende forhandlingsresultatet, før kontrakten kan anses indgået”.

Etter dansk rett synes det også å være et krav om mellommannens selvstendighet.

Imidlertid kan det etter min forståelse ikke her utledes at en mellommannstjeneste må endre på rettsforholdet mellom partene for å være unntatt avgift.

⁴⁹ Skattedirektoratet, ”Merverdiavgift og corporate finance – tjenester”, Revisjon og regnskap nr. 2/2002, s. 54.

Samlet gir uttalelsene fra de overnevnte kilder et godt utgangspunkt når det gjelder forståelsen av som er omfattet av unntaket for formidling av finansielle tjenester. Uttalelsene gir likevel ikke etter mitt syn, det fulle bildet for forståelsen av rekkevidden og innholdet av formidlingsbegrepet.

I det følgende vil jeg derfor se nærmere på den praksis, som etter mitt syn, er sentral vedrørende unntaket for formidling av finansielle tjenester, for på denne måten forsøke å utlede hva som ligger i begrepet formidling. Her vil jeg se på hva som er antatt omfattet av formidlingsbegrepet, og hva som faller utenfor begrepet.

Fra praksis har det vist seg uklart hvilken innvirkning spesiallovgivningen skal ha ved tolkningen av mval. § 5b første ledd nr. 4. I forhold til formidlingsbegrepet gjelder dette tjenester etter vphl. § 1-2 første ledd, såkalte investeringstjenester, og vphl. § 8-1, såkalte tilknyttede tjenester. Denne praksisen vil derfor kunne gi en indikasjon på innholdet formidlingsbegrepet.

Videre vil det være interessant å se om det ut fra praksis kan utledes noe om hva skal til for at en mellommann skal anses å være selvstendig, da dette som tidligere nevnt synes å være et sentralt moment vedrørende innholdet av formidlingsbegrepet. I denne sammenheng vil det være naturlig å trekke en grense mot avgiftsplikte underleverandører.

Formidling forbindes som oftest med en trepartskonstellasjon. Imidlertid har det nyere i praksis blitt problematisert hvorvidt ytelse av én unntatt formidlingstjeneste kan omfatte tjenester ytt av flere formidlere. Da dette etter mitt syn vil kunne utvide den tradisjonelle rekkevidden av formidlingsbegrepet, vil en redegjørelse av relevante praksis om dette være interessant.

Spørsmålet om flere tjenester ytt av samme mellommann kan anses å være én unntatt formidlingstjeneste er ofte oppe i praksis. Avslutningsvis er det derfor aktuelt å se på

forholdet mellom avgiftspliktige tilknyttede tjenester og avgiftsunntatte formidlingstjenester.

Når det gjelder den praksisen jeg viser til, inneholder flere av avgjørelsene momenter som gjør at de kunne vært vurdert i forhold til flere av vurderingstemaene jeg går inn på. Jeg har imidlertid valgt ut det som etter mitt syn er den mest sentrale og relevante praksisen i forhold til de enkelte vurderingstemaene. Min gjennomgang av praksis kan derfor ikke anses som uttømmende.

4 Forholdet mellom formidlingsbegrepet og spesiallovgivningen

4.1 Innledning

Som et utgangspunkt skal omfanget av unntaket for finansielle tjenester i første rekke skje gjennom en lovtolkning i hvert enkelt tilfelle ut fra de alminnelige rettskildeprinsipper.⁵⁰

Imidlertid er det uttalt i forarbeidene at ved avgrensningen av unntaket i forhold til verdipapirforetak, vil dette i stor utstrekning innebære at de tjenester vphl. § 8-1 omtaler som tilknyttede tjenester, vil bli omfattet av avgiftsplikten, mens de tjenester som er definert som investeringstjenester etter vphl. § 1-2, blir omfattet av unntaket.⁵¹

Det samme synspunktet er lagt til grunn i tolkningsuttalelsen. Der nevnes imidlertid ikke den begrensningen at tjenesten i vphl. § 8-1 ”i stor utstrekning” vil være avgiftspliktige.⁵²

Bakgrunnen for forarbeidenes og tolkningsuttalelsens kategorisering av hvilke tjenester som ble ansett å være omfattet av unntaket og ikke, må antagelig ha vært et ønske om å

⁵⁰ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 1.

⁵¹ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 124.

⁵² Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 8 og s. 9.

skape et forutsigbart handlingsrom for både avgiftsmyndighetene og formidlerne av slike tjenester.

Spørsmålet som da oppstår er om denne forutsigbarheten eksisterer i praksis. For å gjøre fremstillingen mest ryddig, har jeg ansett det hensiktsmessig å første behandle forholdet til vphl. § 1-2 og deretter forholdet til vphl. § 8-1.

Fra og med 1. november 2007 trådte deler av lov av 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (heretter kalt ny vphl) i kraft. Dette betyr at ved ferdigstillingen av oppgaven, vil ikke vphl. §§ 1-2 og 8-1 lenger være gjeldende rett. Imidlertid er bestemmelsene avløst og i all hovedsak videreført i ny vphl. § 2-1 første og annet ledd. Tolkningen vedrørende vphl. §§ 1-2 og 8-1 vil dermed være av interesse i forhold til den nye bestemmelsen, og det er derfor hensiktsmessig å inkludere dette spørsmålet i oppgaven. Når det gjelder den nye verdipapirhandelloven, kommer jeg nærmere inn på denne nedenfor i punkt 4.3.

4.2 Verdipapirhandelloven § 1-2

Tolkningsuttalelsen legger til grunn at unntaket fra merverdiavgift for meglingstjenester ved omsetning av finansielle instrumenter vil omfatte investeringstjenester som nevnt i vphl. § 1-2 første ledd nr. 1-5.⁵³

Verdipapirhandelloven § 1-2 første ledd lyder som følger:

"Med investeringstjenester menes følgende tjenester når disse ytes på forretningsmessig basis :

1. mottak og formidling av ordre på vegne av investor i forbindelse med finansielle instrumenter, samt utførelse av slike ordre,
2. omsetning av finansielle instrumenter for egen regning,
3. aktiv forvaltning av investors portefølje av finansielle instrumenter på individuell basis og etter investors fullmakt,
4. garantistillelse for fulltegning av emisjoner eller andre offentlige tilbud som nevnt i kapittel 5, eller plassering av slike emisjoner eller tilbud,

⁵³ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 8.

5. markedsføring av finansielle instrumenter."

Utgangspunktet etter tolkningsuttalelsen er dermed at det kategorisk skal trekkes en parallell mellom meglingstjenester etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e) og investeringstjenester etter vphl. § 1-2 første ledd, noe som vil bety at definisjoner i spesiallovgivningen vil kunne være bestemmende for avgiftsplikten etter merverdiavgiftsloven.

Dette harmoniserer imidlertid dårlig med tolkningsuttalelsens standpunkt om at omfanget av unntaket for finansielle tjenester i første rekke skal skje gjennom en lovtolkning i hvert enkelt tilfelle ut fra alminnelige rettskildeprinsipper.⁵⁴

Dersom uttalelsene fra forarbeidene og tolkningsuttalelsene skal tas på ordet, vil dette kunne føre til en underlig situasjon vedrørende enkelte investeringstjenesters avgiftsmessig status. Dette kan illustreres med et eksempel; en mellommann yter en tjeneste til en bank som består av å markedsføre et finansielt instrument som banken selger. Mellommannen har konsesjon for å drive slik virksomhet og følgelig har Kredittilsynet definert hans ytelse som en investeringstjeneste etter vphl. § 1-2 første ledd nr. 5. Dersom man setter likhetstegn mellom investeringstjenester og meglingstjenester, ville slik markedsføring anses omfattet av unntaket for meglingstjenester. Dette selv om tolkningsuttalelsen i en annen sammenheng spesifikt uttaler at omfanget av unntaket for formidling av finansielle tjenester må avgrenses mot rene markedsføringstjenester.⁵⁵ Med en slik uklarhet kan det lett oppstå problemer.

Spørsmålet om det kategorisk kan settes likhetstegn mellom investeringstjenester i vphl. § 1-2 første ledd og meglingstjenester ved omsetning av finansielle instrumenter i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e), har kommet opp ved noen anledninger i administrativ praksis. I det følgende vil jeg redegjøre for de relevante avgjørelsene.

⁵⁴ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 1.

⁵⁵ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

4.2.1 Administrative uttalelser og praksis

4.2.1.1 BFU 06/07

Skattedirektoratet avga 2. februar 2007 bindende forhåndsuttalelse, BFU 06/07, på anmodning fra et selskap som skulle starte virksomhet som frittstående aktør innen kapitalforvaltningsbransjen. Spørsmålet var om selskapet pliktet å beregne avgift av vederlag det ville motta fra investorene, eller om tjenestene var omfattet av unntaket etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Tjenestene selskapet skulle yte var å megle kapital innen ulike finansielle produkter på vegne av formuende privatpersoner, bedrifter, organisasjoner, kommuner m.m. Selskapet hadde ingen konsesjoner etter verdipapirhandelloven.

Honoraret for ytelsene ville i hovedsak komme som provisjon fra forvalterne for de produktene som selskapet tegnet på vegne av kundene og meglet inn til de enkelte forvalterne. I tillegg ville investorene i utgangspunktet godtgjøre selskapet for arbeidet i forbindelse med de plasseringer som gjøres. Betalingen fra investorene kunne for eksempel utgjøre 0,25 % beregnet av den summen selskapet hadde plassert for kunden.

Skattedirektoratet uttalte om forholdet mellom vphl. § 1-2 første ledd og mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e) at:

*”Omsetning av investeringstjenester etter verdipapirhandelloven krever med visse unntak, jf. vphl § 7-1, tillatelse (konsesjon). Skattedirektoratet oppfatter forarbeidene til Merverdiavgiftsreformen og Finansdepartementets tolkningsuttalelse dit hen at begrepet megling ved omsetning av finansielle instrumenter er begrenset til investeringstjenester som krever tillatelse etter verdipapirhandelloven”.*⁵⁶

⁵⁶ BFU 06/07 s. 3.

Da selskapet ikke utførte konsesjonspliktige investeringstjenester, uttalte direktoratet at den formidling av ordrer som selskapet utførte følgelig er en form for formidling som ikke er antatt å være omfattet av unntaket for finansielle tjenester

Ut fra dette kan det utledes at Skattedirektoratet synes her å legge til grunn forarbeidenes og tolkningsuttalelsen standpunkt om at investeringstjenester kan kategoriseres som meglingstjenester etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

4.2.1.2 KMVA-2007-5581

Den 16. april 2007 fattet Klagenemnda for merverdiavgift vedtak i klagesak KMVA-2007-5581. Saken gjaldt et selskap som ytte ordreformidling av hovedsakelig fondsandeler, men også aksjer. Problemstillingen var om ordreformidlingstjenestene var omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Ordreformidlingen ble av selskapet benevnt som Forvaltningserviceavtale-tjenester, heretter kalt FSA-tjenester. FSA-tjenestene bestod i å utarbeide en investeringsstrategi for investorer, i hovedsak knyttet til andeler i verdipapirfond, og legge inn relevante kjøps – eller salgsordre til fondenes forvaltningsselskaper på vegne av investor i henhold til fullmakt som ble gitt for hver enkelt handel.

Ordreformidlingen ble av Kredittilsynet i utgangspunktet ansett å være en investeringstjeneste etter vphl. § 1-2 første ledd nr. 1, men selskapet ble funnet omfattet av fritaket for konsesjon etter vphl. § 7-1.

Fylkesskattekontoret kom til at selv om Kredittilsynet har karakterisert tjenesten som ytes som en investeringstjeneste etter vphl. § 1-2 første ledd, kan ikke det automatisk føre til avgiftunntak etter mval. § 5b første ledd nr. 4. Avgjørelsen av om FSA-tjenesten er unntatt avgift måtte avgjøres basert på en konkret vurderingen av tjenestens art.

Fylkesskattekontoret gikk dermed bort fra tolkningsuttalelsens kategorisering av at investeringstjenester er å anse som unntatte meglingstjenester ved omsetning av finansielle

instrumenter. Som grunnlag for dette, viste fylkesskattekontoret til at etter forarbeidene måtte unntaket for investeringstjenester sees på som en ”hovedregel med unntak”.⁵⁷ Dette begrunnet fylkesskattekontoret blant annet med at markedsføring av finansielle instrumenter, som er en investeringstjeneste jfr. vphl. § 1-2 første ledd nr. 5, ikke kunne anses som en unntatt meglingstjeneste.

Det ble videre lagt vekt på at forarbeidene synes å åpne for at en investeringstjeneste kan være avgiftspliktig. Fylkesskattekontoret viste til forarbeidene som sier at:

*”For verdipapirforetak vil en slik avgrensning i stor utstrekning innebære at de tjenestene verdipapirhandelloven § 8-1 omtaler som tilknyttede tjenester, vil bli omfattet av avgiftplikten, mens de tjenester som er definert som investeringstjenester i samme lov § 1-2 blir omfattet av unntaket”.*⁵⁸

Fylkesskattekontoret anførte at begrensningen ”i stor utstrekning” ikke bare gjaldt for tilknyttede tjenester etter vphl. § 8-1, men også for investeringstjenester, slik at ikke alle tjenester nevnt i vphl. § 1-2 automatisk er unntatt avgift.

I tillegg pekte fylkesskattekontoret på at utenlandsk avgiftsrett ikke er betinget av vurderinger fra verdipapirhandelsretten og at begrepet ”meglingstjenester” må antas å ha en snevrere rekkevidde enn begrepet ”formidling” i vphl. § 1-2 første ledd nr. 1. Det ble imidlertid uttalt at i de aller fleste tilfeller vil aktører som yter investeringstjenester etter vphl. § 1-2 første ledd nr. 1 også anses å yte unntatte meglingstjenester.

Etter dette kom fylkesskattekontoret til at den aktuelle ordreformidlingen ikke kunne anses å være unntatt kun i kraft av status som investeringstjeneste, og kom til etter en konkret vurdering av tjenestens innhold, at den var å anse som en avgiftspliktig rådgivningstjeneste.

Skattedirektoratet og Klagenemnda sluttet seg til fylkesskattekontorets vedtak.

⁵⁷ KMVA-2007-5821 s. 6.

⁵⁸ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 124.

Det legges i denne avgjørelsen til grunn at selv om en tjeneste er karakterisert av Kredittilsynet som en investeringstjeneste, så kan ikke dette automatisk føre til at tjenestenes som ytes er omfattet av unntaket etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e). Fylkesskattekontoret synes å mene at etter en tolkning av forarbeidene og vphl. § 1-2 første ledd nr. 5, må ”hovedregelen” om at meglingstjenester omfatter investeringstjenester, være en ”hovedregel med unntak”. Det avgjørende for avgiftsunntak synes derfor å måtte avgjøres ut fra en konkret tolkning av den tjenestens som ytes.

4.2.1.3 BFU 42/07

Skattedirektoratet avga 8. august 2007 bindende forhåndsuttalelse, BFU 42/07, vedrørende unntaket for meglingstjenester etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e). Anmodning om forhåndsuttalelse kom fra det samme selskapet som omtalt i KMVA-2007-5821.

Spørsmålet i den aktuelle saken gjaldt om selskapets omsetning av FSA-tjenester, etter noen forandringer, nå var å anse som omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Etter avgjørelsen i KMVA-2007-5821, der FSA-tjenesten ble ansett avgiftpliktig, vurderte selskapet å skille ut ordreformidlingstjenestene i en egen virksomhet og opprette en oppgjørsfunksjon for investorene. Etter vphl. § 7-1 er det blant annet et vilkår for fritak fra konsesjon at den virksomhet som utøver ordreformidling ikke har oppgjørsfunksjon. Selskapets omlegging vil dermed utløse et krav om konsesjon, da tjenestene ville bli omfattet av vphl. § 1-2 første ledd nr. 1. Tjenestene som selskapet skulle levere vil dermed i utgangspunktet bli lik som tidligere, se KMVA – 2007 – 5821, men nå med tillegg av at selskapet ville ha oppgjørsfunksjon på vegne av kunden. Selskapet presiserte imidlertid at det ikke lenger ville omsette rene rådgivningstjenester.

Skattedirektoratet la til grunn avgjørelsen i KMVA-2007-5821, og tilføyde at selv om FSA-tjenesten nå ville være en konsesjonspliktig investeringstjeneste etter vphl. § 1-2 første

ledd, kunne ikke det automatisk lede til at tjenesten var å anse som en unntatt meglingstjeneste. Det ble uttalt at:

”Selv om forarbeidene og avgiftsmyndighetenes retningslinjer for tolking av unntaket for finansielle tjenester har klare henvisninger til definisjoner og begreper i spesiallovgivningen, her verdipapirhandelloven, må det utvises en viss forsiktighet med å slutte direkte fra spesiallovgivningen i avgrensningen av unntaket for finansielle tjenester”.⁵⁹

Direktoratet uttalte etter en konkret vurderingen av FSA-tjenesten, med henvisning til svensk rett og CSC-saken, at tjenesten ikke kunne anses som en meglingstjeneste etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e). Det at selskapet nå skulle ha en oppgjørsfunksjon endret ikke dette synspunktet.

I dette tilfellet leverer selskapet en konsesjonspliktig investeringstjeneste etter vphl. § 1-2 første ledd. Det kunne dermed ut fra hva tolkningsuttalelsen og praksisen over legger til grunn, antas at tjenesten ville bli ansett som unntatt fra avgift. Skattedirektoratet anvender i dette tilfellet imidlertid det ”unntaket fra hovedreglen” som KMVA-2007-5821 legger opp til, og kommer derfor til at tjenesten ikke kan anses unntatt fra avgift kun i kraft av å være en konsesjonspliktig investeringstjeneste.

4.2.2 Kan det settes likhetstegn mellom meglingstjenester og investeringstjenester?

Etter gjennomgang av praksis kan det utledes at som et utgangspunkt så skal konsesjonspliktige investeringstjenester etter vphl. § 1-2 først ledd være omfattet av unntaket for meglingstjenester i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e). Dette gjelder likevel, etter avgiftsmyndighetenes syn, med betydelige begrensninger. Det avgjørende synes å være at ved avgjørelsen av om en tjeneste skal anses omfattet av unntaket for finansielle tjenester må det foretas en konkret vurdering av den tjenesten som ytes.

⁵⁹ BFU 42/07 s. 10.

Etter mitt syn er avgiftsmyndighetenes vurdering av verdipapirhandellovens betydning for unntaket for finansielle tjenester hensiktsmessige. Det bør nok ikke være spesiallovgivningens definisjoner som er avgjørende for om unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 kommer til anvendelse.

Når det imidlertid etter gjeldende rett foreligger klare retningslinjer i forarbeidene og tolkningsuttalelsen, bør avgiftmyndighetene være forsiktige med å sette dette til side, så lenge ikke lovgiver, Finansdepartementet eller Høyesterett har gitt uttrykk for et annet synspunkt. Det skal nevnes at ved en eventuell prøvelse av spørsmålet for en ordinær domstol, vil sjelden administrativ praksis tillegges noen særlig vekt.

4.3 Verdipapirhandelloven § 8-1

I forarbeidene er det vist til at de tjenestene som oppregnes i vphl. § 8-1, der omtalt som tilknyttede tjenester, i stor utstrekning må anses å være avgiftspliktige.⁶⁰ I tolkningsuttalelsen legges det grunn at de tjenester som er nevnt i vphl. § 8-1, ikke kan anses å ha den nødvendige tilknytningen til en unntatt finansiell tjeneste, og kan derfor ikke være unntatt fra avgift.⁶¹ I forhold til den konkrete tilknytningsvurderingen, kommer jeg nærmere tilbake til dette under punkt 7.2.

Verdipapirhandelloven § 8-1 lyder som følger:

"Som tilknyttede tjenester regnes :

- 1. oppbevaring og forvaltning av finansielle instrumenter,*
- 2. rådgivning med hensyn til foretaks kapitalstruktur, industriell strategi og lignende spørsmål,*
- 3. tjenester i forbindelse med fusjoner og oppkjøp av selskaper,*
- 4. tjenester tilknyttet fulltegningsgaranti,*
- 5. investeringsrådgivning i forbindelse med finansielle instrumenter,*

⁶⁰ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 124.

⁶¹ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

6. tjenester i tilknytning til valutavirksomhet når dette skjer i forbindelse med ytelse av investeringstjenester,

7. boksutleie..."

Spørsmålet er her som over om spesiallovgivningens definisjoner kan være avgjørende i forholdet til unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4.

Klagenemnda for merverdiavgift har blant annet i to saker vedrørende corporate finance – tjenester vurdert dette spørsmålet. De to sakene omhandler den samme fusjonen, henholdsvis på ”hver sin side”.

4.3.1 Administrativ praksis

4.3.1.1 KMVA-2006-5476

Den 21. august 2006 fattet Klagenemnda for merverdiavgift vedtak i klagesak KMVA – 2006 – 5476. Klager, heretter meglerforetaket, hadde blant annet ytt corporate finance - tjenester til selskapet EFG i forbindelse med selskapets fusjon med ABC. Spørsmålet som oppstod i den forbindelse var om corporate finance – tjenester i forbindelse med fusjon er omfattet av unntaket for finansielle tjenester i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Innledningsvis skal det bemerkes at det ut fra faktum i saken kan det virke som om det foreligger viss uenigheten mellom meglerforetaket og fylkesskattekontoret om det rettslige grunnlaget ved vurderingen av om corporate finance – tjenestene kan anses omfattet av unntaket.

Meglerforetaket baserer anførselene sine på at tjenestene de yter i seg selv må anses å være en unntatt meglingstjeneste. Fylkesskattekontoret anfører på sin side at tjenestene meglerforetaket yter ikke kan anses å ha den nødvendige tilknytningen til en unntatt finansiell tjeneste og på det grunnlaget ikke er omfattet av unntaket.

Det interessante i denne sammenheng er imidlertid spesiallovgivningens forhold til formidlingsbegrepet, og dermed fylkesskattekontorets begrunnelse.

Fylkesskattekontoret la til grunn at tolkningsuttalelsen slår fast at arbeid/tjenester vedrørende fusjoner ikke kan knyttes til en finansiell tjeneste i merverdiavgiftslovens forstand. Tolkningsuttalelsens standpunkt er at tjenester som nevnt i vphl. § 8-1, der kalt tilknyttede tjenester, ikke har den tilstrekkelige tilknytningen til omsetning av finansielle tjenester til å bli omfattet av unntaket.⁶² Etter vphl. § 8-1 nr. 3 gjelder dette ”tjenester i forbindelse med fusjoner og oppkjøp av selskaper”.

Skattedirektoratet nøstet imidlertid opp både meglerforetaket og fylkesskattekontorets anførsler i sin innstilling. Når det gjaldt meglerforetakets anførsel om at corporate finance – tjenestene i seg selv er å anse som unntatte meglingstjenester, konkluderte direktoratet med etter en konkret vurdering av tjenestens art at den ikke i seg selv kunne anses omfattet av unntaket for finansielle tjenester. Når det gjaldt fylkesskattekontorets anførsel, sluttet direktoratet seg til begrunnelsen og viste til at Finansdepartementet i sin tolkningsuttalelse har uttalt klart at tilknyttede tjenester etter vphl. § 8-1 er eksempler på tjenester som ikke kan anses som del av en finansiell hovedytelse, og dermed ikke omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Klagenemnda sluttet seg under tvil til Skattedirektoratets innstilling.

Klagenemndas vedtak ble av meglerforetaket brakt inn for de ordinære domstolene, og hovedforhandling ble avholdt 5. november 2007. Avgjørelsen er imidlertid ikke publisert ved ferdigstillingen av oppgaven.

4.3.1.2 KMVA-2006-5545

Det andre vedtaket ble fattet 11. desember 2006 i klagesak KMVA – 2006 – 5545. Avgjørelsen ble omgjort av Finansdepartementet 6. juni 2007.

⁶² Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9-10.

Saken gjaldt et meglerforetaks corporate finance – tjenester ytt i forbindelse med fusjon mellom selskap ABC og EFG, og ved oppkjøp av Vinterhagen AS og Cogito AB.

Problemstillingen var om tjenestene meglerforetaket ytte kun anses omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Meglerforetakets oppgaver vedrørende fusjonene mellom ABC og EFG var å erverve aksjer fra EFG og Capital Bank og fremforhandle avtaler med de største aksjonærene i EFG om kapitalutvidelse med utstedelse av nye aksjer.

I tillegg hadde meglerforetaket påtatt seg å bistå med salg av aksjene eller innmaten i Vinterhagen AS og Cogito AS. Dette ble utført ved at meglerforetaket kontaktet et bredt spekter av mulige kjøpere og inviterte til en budrunde. De potensielle kjøperne mottok et informasjonsskriv om selskapene som var utarbeidet av meglerforetaket.

Som i klagesaken over, synes det å være en viss uenighet mellom fylkesskattekontoret og meglerforetaket om det rettslige grunnlaget for vurderingen av om corporate finance – tjenestene skal anses omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Meglerforetaket anførte at tjenestene det ytte i seg selv måtte anses å være en unntatt meglingstjeneste, og derfor omfattet av unntaket. Fylkesskattekontoret baserte seg imidlertid på at tjenestene selskapet ytte ikke kunne anses å ha den nødvendige tilknytningen til en unntatt finansiell tjeneste, og dermed ikke omfattet av unntaket.

Som over er det interessante i denne sammenheng imidlertid spesiallovgivningens forhold til formidlingsbegrepet, og dermed fylkesskattekontorets begrunnelse.

Fylkesskattekontoret anvendte samme resonnement som i KMVA-2006-5476, og anførte at tolkningsuttalelsen legger til grunn at tjenester vedrørende fusjoner og oppkjøp ikke kan anses å ha den tilstrekkelige tilknytningen til en finansiell tjeneste i merverdiavgiftslovens forstand, og er dermed ikke omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Skattedirektoratet innstilte på at fylkesskattekontorets vedtak om etterberegning skulle opprettholdes, men foreslo at tilleggsavgiften skulle frafalles. Skattedirektoratet viste til KMVA-2006-5476, og la til grunn at corporate finance – tjenester ved fusjon ikke var omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e).

Klagenemnda vedtok imidlertid enstemmig at corporate finance – tjenestene som ble ytt vedrørende fusjonen i dette konkrete tilfellet måtte anses å være omfattet av unntaket for finansielle tjenester. Nemnda uttalte at et meglerforetak kan levere flere typer tjenester i forbindelse med fusjon. Blant annet vil fremskaffing av aksjeposter for å sikre oppdragsgiveren støtte for sitt syn i fusjonsavstemmingen. I det aktuelle tilfellet var nettopp meglerforetakets oppdrag for ABC å fremskaffe EFG-aksjer fra en fusjonsmotstander, samt å forhandle med to andre aksjeeiere for å sikre støtte fra disse.

Det synes her å være klagenemndas synspunkt at de corporate finance – tjenestene selskapet ytte er å anse som i seg selv en unntatt meglingstjeneste, og på den bakgrunn omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e). Ut fra min forståelse vurderer ikke klagenemnda forholdet til vphl. § 8-1.

Skattedirektoratet oversendte saken til Finansdepartementet med anmodning om omgjøring av vedtaket. Finansdepartementet omgjorde vedtaket 6. juni 2007.

Departementet uttalte innledningsvis generelt om tolkningen av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e) at:

”ved avgjørelsen av om det foreligger avgiftsplikt er det imidlertid ikke avgjørende om tjenestene er levert i forbindelse med en fusjon eller en emisjon, men hva de konkrete tjenestene består i. Det er altså ikke slik at de tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven § 8-1 i alle tilfeller må anses som avgiftspliktige, jf. Ot.prp.nr.2 (2000-2001) s. 124.”

Finansdepartementet foretok deretter en konkret vurdering av om tjenestene meglerforetaket hadde ytt kunne anses å ha den nødvendige tilknytningen til en unntatt finansiell tjeneste, og for på den måten å være omfattet av unntaket. Departementet kom til at dette ikke var tilfellet, og at tjenestene som selskapet ytte var avgiftspliktige.

4.3.2 Er tjenestene nevnt i vphl. § 8-1 alltid avgiftspliktige?

Ut fra klagenemndssakene synes det å kunne utledes at selv om fylkesskattekontoret og Skattedirektoratet mener definisjonene i vphl. § 8-1 bør legges til grunn og dermed være avgjørende for avgiftsplikten, så kan ikke dette etter Finansdepartementets syn legges ubetinget til grunn. Det avgjørende vil dermed være hovedregelen som tolkningsuttalelsen legger opp til, nemlig en konkret vurdering av om de tjenester som er ytt har den nødvendige tilknytningen til en finansiell tjeneste, og således er unntatt fra avgift.⁶³ Jeg kommer som sagt nærmere tilbake til innholdet av tilknytningsvurderingen i punkt 7.2.

4.4 Verdipapirhandelloven 2007

Fra 1. november 2007 trådte deler av den nye verdipapirhandelloven i kraft. Vphl. §§ 1-2 og 8-1 ble avløst av ny vphl. § 2-1 første og andre ledd.

Når det gjelder investeringstjenester er bestemmelsens første ledd i all hovedsak en videreføring av vphl. § 1-2 første ledd.⁶⁴ For tilknyttede tjenester omfatter ny vphl. § 2-1 andre ledd etter min forståelse de fleste av tjenestene i vphl. § 8-1. For tjenestene som er tilsvarende som i den tidligere loven, må det antas tolkningene over kan legges til grunn.

Spørsmålet som oppstår er imidlertid hva som er den avgiftsmessige statusen til de ”nye” tjenestene.

Det ligger utenfor for denne oppgavens rammer å gå inn på en analyse av den avgiftsmessige statusen til de tjenestene som er helt ”nye”. Imidlertid vil det kunne være interessant å se på den avgiftsmessige statusen til investeringsrådgivning.

⁶³ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

⁶⁴ Ot. prp. nr. 34 (2006-2007) s. 418.

Investeringsrådgivning var frem til 1. november 2007 definert som en tilknyttet tjeneste etter vphl. § 8-1 nr. 5. Tjenestene oppregnet i vphl. § 8-1 vil som utgangspunkt anses å være avgiftpliktige tjenester, mens tjenester etter vphl. § 1-2 anses i utgangspunktet å være avgiftsunntatte. Ut fra gjennomgangen over kan imidlertid en slik kategorisering legges ubetinget til grunn.

Etter den nye bestemmelsen er investeringsrådgivning konsesjonsbelagt, og således ”flyttet opp” til investeringstjenester, jfr. ny vphl. § 2-1 første ledd nr. 3. Det kan dermed stilles spørsmål vedrørende den avgiftsmessige statusen til investeringsrådgivning ved ikrafttreddelsen av den nye verdipapirhandelloven.

Som utgangspunkt burde en omplassering av en tjeneste i verdipapirhandelloven ikke ha noe å si for den avgiftsmessige statusen til en tjeneste. Skattedirektoratet støtter dette synspunktet i BFU 42/07, hvor det uttales at:

*”Verdipapirhandelloven er vedtatt endret på flere punkter som får betydning for hva som anses som konsesjonspliktige investeringstjenester. Det vil etter det vi forstår, bl.a. bli stilt krav om konsesjon for rådgivere som etter dagens regler driver konsesjonsfritt. At dette ikke får betydning for disse rådgivernes avgiftsmessig stilling er åpenbar”.*⁶⁵

Om en slik løsning er så åpenbar som Skattedirektoratet sier, kan det kanskje være tvil om. Et motargument kan begrunnes i et likhetshensyn. Et fellestrekk for investeringstjenestene er at de er konsesjonsbelagte. Det kunne tilsi at alle konsesjonspliktige tjenester burde behandles likt. Videre kan det begrunnes i hensynet til en enkel praktisering av regelverket.

Det er imidlertid vanskelig å kunne forutse løsningen på dette spørsmålet. Likevel bør nok det riktige utgangspunktet imidlertid være å gå til det grunnleggende vilkåret for unntaket for finansielle tjenester; en konkret vurdering av som hva er tjenestens art etter de alminnelige rettskildeprinsipper.

⁶⁵ BFU 42/07 s. 10.

5 Vilkåret om mellommannens selvstendighet

5.1 Innledning

Det har vist seg at når det skal avgjøres om en tjeneste er å anse omfattet av unntaket for formidling av finansielle tjenester, er det som sagt i punkt 3.2.3, et sentralt moment om tjenesten er utført av en selvstendig mellommann eller om tjenesten er levert fra noen som opptrer som underleverandør for en av partene.

Dette betyr imidlertid ikke at alle tjenester en selvstendig mellommann yter er unntatt fra avgift. Det er ikke objektet, her mellommannen, som er unntatt fra avgift, men de tjenestene han utfører. Dersom en selvstendig mellommann yter avgiftspliktige tjenester som for eksempel administrative tjenester eller rådgivningstjenester, så vil disse tjenestene som utgangspunkt ikke anses omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4.

Videre betyr dette at selv om det trekkes en grense mot tjenester levert av underleverandører, er ikke slike tjenester alltid avgiftspliktige.⁶⁶ EF-domstolens har i SDC-saken⁶⁷ uttalt seg om dette. SDC var en datasentral som leverte tjenester vedrørende betalingstransaksjoner og omsetning av verdipapirer til sine kunder som bestod av finansinstitusjoner. SDC ble ansett å være en underleverandør for en av partene, men tjenestene selskapet ytte, ble ansett å være unntatt fra avgift. Domstolen uttalte på generelt grunnlag at ”tjenester fra underleverandører vil være unntatt avgiftsplikt dersom de er særskilt, spesifikke og vesentlige for en avgiftsfri finansiell tjeneste”.⁶⁸

I det følgende vil jeg se nærmere på hva som skal til for at en mellommann anses selvstendig og hvordan dette anvendes i rettspraksis.

⁶⁶ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 125 og Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 10.

⁶⁷ EF-domstolens avgjørelse av 5. juni 1997, C-2/95.

⁶⁸ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001s. 11.

5.2 Den selvstendige mellommann – betydning i praksis

Vilkåret til mellommannens selvstendighet er et utslag av domstolens rettskapende virksomhet, og er et gjennomgående vurderingstema i både norsk og utenlandsk praksis. Imidlertid har jeg begrenset meg til på dette punktet å redegjøre for to avgjørelser. Den første er EF-domstolens avgjørelse i den såkalt CSC-saken, som synes å være opphavet til vilkåret. Som eksempel på anvendelsen av vilkåret i norsk rett viser jeg til Redcats-dommen, som hittil er den eneste publiserte avgjørelsen fra norske domstoler vedrørende unntaket for formidling av finansielle tjenester.

5.2.1 CSC-saken

5.2.1.1 Innledning

EF-domstolens avgjørelse av 13. desember 2001 i sak C-235/00, den såkalte CSC-saken, er en av de mest sentrale dommene vedrørende det generelle innholdet av formidlingsbegrepet, og spesielt vedrørende vilkåret om mellommannens selvstendighet.

Det bryter noe med de alminnelige rettskildemessige prinsipper å ta utgangspunkt i utenlandsk praksis, men da denne dommen i stor grad legger føringer for mye av den senere praksisen på området, ser jeg det som hensiktsmessig foreta et slikt grep. Som nevnt over er det på det rene at praksis fra EF-domstolen er relevant ved tolkningen av mval. § 5b første ledd nr. 4⁶⁹

5.2.1.2 Faktum

CSC-saken gjaldt formidling av verdipapirer etter sjetten avgiftsdirektiv artikkel 13 (B) bokstav d) nr. 5, nå rådsdirektivets artikkel 135 nr. 1 bokstav f). Mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav e) er den tilsvarende norske bestemmelsen.

Etter artikkel 13 (B) bokstav d) nr.5 er følgende unntatt fra merverdiavgift (dansk versjon):

⁶⁹ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 122 og Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 1.

”transaksjoner, herunder forhandlinger, med untagelse af forvaring og forvaltning, i forbindelse med aktier, andele i selskaber eller andre sammenslutninger, obligationer, og andre adkomstbeviser, bortset fra:

- *varerepræsentativer,*
- *de i artikel 5, stk. 3, omhandlede rettigheder og adkomstbeviser.”*

Artikkel 13 (B) bokstav d) nr. 5 anvender ikke begrepet ”meglingstjenester”, men ”forhandlinger”. Artikkel 135 nr. 1 bokstav f) anvender begrepet ”formidling”. Det er som sagt antatt at begrepene ”forhandlinger” og ”formidling” har samme innhold. Da den norske bestemmelsen i all hovedsak er basert på direktivet, og ut fra min redegjørelse om begrepet ”meglingstjenester” over, må det kunne legges til grunn at begrepene i direktivet og den norske bestemmelsen har tilsvarende innhold.⁷⁰

CSC Financial Services Ltd. leverte ”call center” – tjenester for selskapet Sun Alliance Group. Tjenesten bestod hovedsakelig av at et ”call center” overtok all kontakt med publikum i forbindelse med salg av bestemte finansielle produkter, alt fra behandlingen av anmodninger om opplysninger om produktet og til – men ikke inklusive – gjennomføringen av salget.

Et av spørsmålene som ble forelagt domstolen gjaldt fortolkningen av begrepet ”forhandlinger” i sjette avgiftsdirektiv artikkel 13 (B) bokstav d) nr. 5.

5.2.1.3 Domstolens tolkning av begrepet ”forhandlinger”.

I det følgende er det interessant å se på hva domstolen uttaler seg om innholdet av begrepet ”forhandlinger”, med andre ord formidlingsbegrepet.

Innledningsvis påpekte domstolen at sjette avgiftsdirektiv artikkel 13 (B) bokstav d) nr. 5 ikke inneholder en definisjon av begrepet ”forhandlinger”.⁷¹ Videre presiserte den at

⁷⁰ Se også Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 119.

⁷¹ Sak C-235/00, premiss 37.

begrepet ”forhandlinger” utvider bestemmelsen anvendelsesområde til også å omfatte formidling av de unntatte hovedtjenestene.⁷²

I dommens premiss 39 uttaler domstolen seg om hvilke vilkår som må stilles til mellommannen og tjenester han yter, samt eksempler på hvilke tjenester som må antas å være omfattet av begrepet ”forhandlinger” etter bestemmelsen. Premisset er inntalt i sin helhet på dansk:

”Uden at det er nødvendigt at tage stilling til den nøjagtige rækkevidde af udtrykket »forhandlinger« - som i øvrigt også er benyttet i andre af sjette direktivs bestemmelser, herunder artikel 13, punkt B, litra d), nr. 1-4 - må det dog konstateres, at det i den sammenhæng, hvori det indgår i nr. 5, tager sigte på en virksomhed, som udøves af en mellemmand, der ikke optræder som part i en kontrakt om et finansielt produkt, og som adskiller sig fra de kontraktmæssige ydelser, der typisk udføres af parterne i sådanne kontrakter. Mellemandsvirksomhed er en tjenesteydelse, som udføres over for en kontraktpart, og som parten yder vederlag for, idet der er tale om en særskilt formidlingsvirksomhed. Virksomheden kan bl.a. bestå i at give den pågældende oplysning om, hvornår der kan være mulighed for at indgå en sådan kontrakt, at optage kontakt med den anden part og i mandantens navn og for dennes regning at føre forhandlinger om den nærmere fastlæggelse af de gensidige ydelser. Virksomheden har således til formål at træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de to parter indgår en kontrakt, uden at formidleren har en selvstændig interesse i kontraktens indhold”.

Domstolen uttalte at den ikke tok standpunkt til den nøyaktige rekkevidden av begrepet ”forhandlinger”. Dette kan forstås som at uttalelsene i utgangspunktet kun kan tas til inntekt ved den direkte tolkning av unntaket for formidling av verdipapirer. Det har imidlertid vist seg at uttalelsene også har fått anvendelse ved vurderingen av unntaket for formidling knyttet til andre hovedtjenester, både i saker for EF-domstolen⁷³, og i praksis i Norge⁷⁴.

⁷² Sak C-235/00, premiss 38.

⁷³ Se bl.a. sak C-453/05. ”Ludwig-saken”.

⁷⁴ Se bl.a. 03-14-2007, TOSLO-2006-163243, ”Redcats-dommen”.

Ut fra premisset kan det utledes at domstolen stiller vilkår til mellommannens stilling i forhold til oppdragsgiveren. Mellommannen må ikke ha interesse i kontraktens innhold, med andre ord så må han være en "selvstendig" mellommann. Dersom mellommannen ikke er "selvstendig", kan han ikke anses å være en formidler i bestemmelsens forstand. Når det gjelder innholdet av de tjenester en "selvstendig" mellommann kan utføre som omfattes av unntaket, nevner domstolen tre eksempler. Disse tjenestene må imidlertid utføres med det formål om å foreta de nødvendige foranstaltninger for at en avtale inngås mellom to parter.

Tjenestene som domstolene nevner er for det første at mellommannen opplyser oppdragsgiveren om muligheten for å inngå en kontrakt om omsetning av en finansiell tjeneste. Det er ikke helt klart hva det nærmere omfang av denne ytelsen vil være. Det kan hevdes at den unntatte ytelsen kun omfatter selve videreformidlingen av de egentlige opplysningene om at det mulighet for å inngå en slik kontrakt. Dette kan være tilfellet der et selskap leier inn en virksomhet, som skal videreformidle opplysninger til andre, om muligheten for kjøp av aksjer i selskapet med henblikk på for eksempel en fremtidig fusjon. Slik formidling må antas å være unntatt avgift. Det må imidlertid trekkes en grense mot avgiftspliktige rådgivningstjenester. Dersom formidlingstjenesten innebærer en egentlig rådgivning for oppdragsgiveren om finansiering av en eventuell fusjon eller lignende, vil det ikke være snakk om unntatt formidling, men avgiftspliktig rådgivning.⁷⁵

Videre nevnes tilfellet der mellommannen på vegne av oppdragsgiveren tar kontakt med den annen part angående inngåelse av en slik kontrakt. Dette omfatter arbeidet med å formidle kontakt med en eventuell kontraktspart for oppdragsgiveren. Formidlerens henvendelse og forespørsel til den andre parten vil således være omfattet.⁷⁶

Til slutt nevnes tilfellet der mellommannen inngår i forhandling med den annen part i oppdragsgiverens navn og for dennes regning vedrørende den nærmere fastleggelsen av de

⁷⁵ Jespersen, Claus Bohn, "Forhandlinger/formidling under finansielle transaksjoner", Tidsskrift for Skatter og Afgifter 1/11 2002, TfS 2002, 935, side 3566.

⁷⁶ Jespersen, Claus Bohn, "Forhandlinger/formidling under finansielle transaksjoner", Tidsskrift for Skatter og Afgifter 1/11 2002, TfS 2002, 935, side 3565.

gjensidige ytelser vedrørende kontrakten. Det er her tale om en situasjon hvor formidleren på oppdragsgiverens vegne inngår i forhandlinger med en eventuell kontraktspart til oppdragsgiveren. Forhandlingen må gjelde den nærmere fastleggelsen av de gjensidige ytelser. Dette gjelder for eksempel formidlerens forhandlinger med en kjøper av aksjer i oppdragsgiverens selskap.⁷⁷

Videre følger det av premiss 40 hvilke tilfeller som ikke vil være omfattet av unntaket for formidling, herunder kravet til mellommannens selvstendighet. Premisset er inntatt i sin helhet på dansk:

” Der er derimod ikke tale om forhandlinger, når en af kontraktparterne overlader det til en underleverandør at udføre en del af de faktiske transaktioner i forbindelse med kontrakten, herunder at give oplysninger til den anden part, at modtage og behandle bestillinger på tegning af de værdipapirer, kontrakten angår. I så fald indtager underleverandøren samme position som sælgeren af det finansielle produkt og er dermed ikke en mellemmand, som ikke indtager en stilling som kontraktpart i den pågældende bestemmelses forstand”.

Domstolen presiserer her grensen mellom en ”selvstendig” mellommann og en underleverandør. Dersom mellommannen kun utfører faktiske transaksjoner i forbindelse med kontrakten, er han ikke å anse som en selvstendig mellommann, og tjenestene han yter er ikke omfattet av unntaket. Ved vurderingen av om mellommannen er å betrakte som en avgiftspliktig underleverandør eller ikke, vil arten av de tjenester han yter være et moment.

Domstolen oppsummerer i premiss 41 hva som ikke kan anses omfattet av begrepet ”forhandlinger”:

”På grundlag af det anførte skal besvarelsen til den forelæggende ret være, at sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 5, skal fortolkes således, at

.....

⁷⁷ Jespersen, Claus Bohn, ”Forhandlinger/formidling under finansielle transaktioner”, Tidsskrift for Skatter og Afgifter 1/11 2002, TfS 2002, 935, side 3565.

- begrebet forhandlinger i forbindelse med verdipapirer ikke omfatter tjenesteydelser, som kun består i at give opplysninger om et finansielt produkt og i givet fald at modtage og behandle bestillinger på tegning af de pågældende verdipapirer, men ikke i udstedelse af verdipapirerne”.

Ut fra dette premisset kan virke som at et avgjørende moment for om det foreligger unntatt formidling, er i hvilken grad mellommannen har fullmakt til å beslutte utstedelse av verdipapirer. Det kan dermed antas at dersom CSC hadde adgang til å utstede verdipapirene, ville deres tjenester bli ansett å være formidlingstjenester, og ikke bare faktiske oppgaver ved omsetning av verdipapirene.

5.2.1.4 Oppsummering

Ut fra CSC-saken må det antas at det på generelt grunnlag kan utledes at mellommannen for det første må være ”selvstendig” for at de tjenester som ytes skal kunne anses å være unntatte formidlingstjenester. Dersom mellommannen kun utfører faktiske oppgaver i forbindelse med omsetning av verdipapirer og ikke har adgang til å beslutte utstedelse av verdipapirer, er dette en indikasjon på mellommannen er å anse som en underleverandør og at de tjenester han yter ikke kan anses å være unntatte formidlingstjenester.

Dersom mellommannen er å anse som ”selvstendig”, og ikke kun en underleverandør for en av partene, vil blant annet det å opplyse andre om muligheten for å inngå en kontrakt med oppdragsgiveren, kontakte en potensiell avtalepart og føre forhandlinger i oppdragsgiverens navn om den nærmere fastleggelsen av de gjensidige ytelser ved inngåelse av en kontrakt, være unntatte formidlingstjenester.

5.2.2 Redcats-dommen

5.2.2.1 Innledning

Oslo tingrett avsa den 14. mars 2007, TOSLO – 2006 – 163243, dom vedrørende unntaket for formidling av finansieringstjenester etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b). Denne

avgjørelsen har bakgrunn i en bindende forhåndsuttalelse fra Skattedirektoratet av 20. oktober 2003, BFU 97/03, og påfølgende behandling i Klagenemnda for merverdiavgift 3. april 2006, KMVA-2006-5561.

5.2.2.2 Faktum

Saken gjaldt et postordreselskap, Redcats AS, som leverte tjenester til et finansieringsselskap, Finaref AS, mot vederlag. Spørsmålet var tjenestene kun anses å være omfattet av mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b) som formidling av lån.

Tjenestene som Redcats leverte bestod i å markedsføre muligheten for å inngå avtale om lån med Finaref i selskapets postordrekataloger og med banners på selskapets internettsider. Videre skulle Redcats håndtere den innledende kommunikasjonen med potensielle kunder og opplyse om mulighetene for å inngå en låneavtale, samt motta og behandle lånesøknader fra potensielle kunder. Finaref foretok så selv en kredittvurdering og avgjorde hvorvidt lånesøknaden skulle innvilges. Honoraret Redcats mottok for sin medvirkning utgjorde en provisjon på 4,5 % av långivers utestående fordringer formidlet av selskapet, samt et særskilt vederlag som skulle dekke direkte kostnader med et påslag på 5 prosent.

5.2.2.3 Domstolens vurdering

Ved vurderingen av spørsmålet tok retten først utgangspunkt i loven og forarbeidene, og konkluderte med at ingen av disse rettskildene ga noen anvisning på hvilke type tjenester som kan sies å falle inn under formidlingsbegrepet. Videre la retten til grunn at definisjoner og tolkninger i øvrig regulatorisk regelverk, i dette tilfellet finansieringsvirksomhetsloven⁷⁸ §§ 1-2 og 1-5, egner seg som nyttige utgangspunkt ved tolkningen av unntaket i merverdiavgiftsloven, men at de ikke gir den nødvendige veiledningen for avgrensningen av begrepet.

⁷⁸ Lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner.

Retten vurderte så betydningen av CSC-dommen, og la til grunn at EF-domstolens avgjørelse ikke ville være av uvesentlig betydning for rettsanvendelsen i den aktuelle saken.

Da Redcats yter tilsvarende tjenester i Sverige og Finland, henviste retten til de respektive lands avgjørelser i tilsvarende saker. I Sverige ble Redcats sine tjenester ansett avgiftspliktige med bakgrunn i CSC-saken. I Finland ble derimot Redcats anses omfattet av avgiftsunntaket. Etter rettens syn skiller imidlertid den finske avgjørelsen seg fra det svenske og det aktuelle tilfellet, ved at Redcats selv tok beslutning om å yte kreditt.

Med det ovenstående som bakteppe foretok retten en konkret vurdering av om de tjenester Redcats ytte kunne anses å være omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b). Retten konkluderte med at:

Redcats aktiviteter i forhold til Finaref er i første omgang markedsføring. Det er markedsføringsmuligheten i form av adgang til kundelister, varemerke, og distribusjonsnett som må antas å være sentralt for tjenesteytingen i sin helhet. Denne delen av virksomheten er ikke formidling av finansielle tjenester i lovens forstand.

Når det gjelder Redcats virksomhet for øvrig overfor Finaref består denne av tjenester i form av å ivareta kommunikasjon med kunder samt å forberede og oversende lånesøknader til Finaref. Det er ikke gitt ut fra det foreliggende rettskildebildet hva som er den riktige avgiftsrettslige bedømmelse av denne delen av tjenesteytelsen. Retten finner den konkrete avgjørelsen tvilsom.”

5.2.2.4 Oppsummering

Dommen er påanket og dermed ikke rettskraftig. Som sagt under punkt 2.2, så vil en underrettsdom i utgangspunktet ha begrenset vekt utover det konkrete tilfellet, noe som i større grad gjør seg gjeldende da den ikke er rettskraftig.

Det er likevel interessant å se på hvilke momenter som kan utledes av avgjørelsen, da dommen ved ferdigstillelsen av oppgaven var den eneste dommen avsagt av de ordinære

domstoler vedrørende unntaket for formidling av finansielle tjenester. Dette kan om ikke annet si noe om hvordan bestemmelsen per tiden praktiseres.

Selv om det ikke uttales direkte, må det kunne utledes av dommen at retten indirekte vurderte om Redcats kunne anses som en ”selvstendig” mellommann, ut fra henvisningene til CSC-saken, og svensk og dansk rett. Da Redcats ikke hadde beslutningsadgang til å yte kreditt, og tjenestene de utførte i forbindelse med lånesøknadene bar preg av å være rent administrativt arbeid, er dette etter mitt syn en indikasjon på at Redcats kun opptrådte som en underleverandør for Finaref, og ikke som en selvstendig mellommann.

Når det gjelder de konkrete tjenestene Redcats leverte synes det å kunne utledes at der et finansielt produkt markedsføres bredt, og mellommannen ikke aktivt kontakter potensielle kunder for å formidle muligheten til å kunne inngå avtale om et slikt produkt, kan tjenesten ikke anses som en unntatt formidlingstjeneste, men må anse som en avgiftspliktig markedsføringstjeneste. Med andre ord kan det synes å være avgjørende om mellommannen aktivt oppsøker en begrenset krets potensielle kunder, eller om man ”passivt” reklamerer for et produkt, der det i stor grad er opp til kunden selv å kontakte mellommannen.

6 Formidling i flere ledd?

6.1 Innledning

Som sagt over forbindes gjerne formidling med et trepartsforhold, der formidleren opptrer ”i midten” mellom partene. Formidleren vil da forutsetningsvis ha direkte kontakt med begge partene. Dersom formidleren anses som en selvstendig mellommann og han formidler en unntatt finansiell tjeneste, må han anses omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4.

Dersom formidlingen av den unntatte finansielle tjenesten blir ytt av to formidlere, oppstår spørsmålet om begge formidlerne kan anses å levere en unntatt formidlingstjeneste. I denne sammenheng kan det stilles spørsmål ved om unntaket for formidling av finansielle tjenester forutsetter at formidleren har direkte kontakt med begge partene.

Etter mitt syn kan det ikke ut fra ordlyden i mval. § 5b første ledd nr. 4, forarbeidene og tolkningsuttalelsen utledes en avklaring på disse spørsmålene.

I praksis har dette kommet opp i en klagenemndssak og for EF-domstolen. I det følgende vil det redegjøres for den relevante praksis for å se om flere formidlere kan anses å yte én formidlingstjeneste.

6.2 Synt på formidling i flere ledd i praksis

6.2.1 KMVA – 2007 – 5863

6.2.1.1 Innledning

Den 18. juni 2007 fattet Klagenemnda for merverdiavgift vedtak i klagesak KMVA – 2007 – 5863. Saken gjaldt spørsmålet om det skulle beregnes merverdiavgift på et selskaps sign-on fee fra en låneinstitusjon. Problemstillingen var om selskapet hadde ytt en tjeneste som omfattes av unntaket for formidling av finansielle tjenester, nærmere om selskapet hadde formidlet lån jfr. mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b).

6.2.1.2 Faktum

Selskapet hadde inngått en avtale med en låneinstitusjon om at selskapets varehus skulle tilby lån på vegne av låneinstitusjonen i forbindelse med forbrukerkjøp. For denne tjenesten skulle selskapet motta et sign-on fee på fem millioner kroner. Det enkelte varehus skulle i tillegg motta en provisjon på 6 % basert på den totale finansierte omsetningen formidlet av varehuset.

6.2.1.3 Vurdering

Med bakgrunn i praksis fra Norge, Sverige og Danmark la fylkesskattekontoret til grunn at selskapet og kjedens varehus utførte tjenester som kunne beskrives som en slags salgskanal for långiver. Innsatsen til varehusene var å fylle ut og sende inn søknadsskjema om lån på veggen av kunden, mens selskapet hadde avtalt denne ordningen. Det var långiver som isolert sett avgjorde om kreditt skulle ytes og kundeforholdet oppstod mellom kunde og långiver.

Fylkesskattekontoret uttalte videre at det må skilles mellom selskapet og varehusene på den ene siden og avtale med långiver og de faktiske kredittavtaler på den andre siden. Selskapet hadde medvirket til at långiver fikk innpass i butikkene med tilbud om kredittytelser.

Videre uttalte fylkesskattekontoret at når en kredittavtale inngås, har ikke selskapet noen kontakt med kundene, verken med informasjon eller ved inngåelse av kontrakt, dette skjer ute i varehusene. Varehusene har heller ingen aktiv rolle i forbindelse med yting av kreditt, og selskapet har en enda fjernere rolle vedrørende kredittytningen

Fylkesskattekontoret tilføyde at selskapet ikke hadde kontakt med både debitor og kreditor i låneavtalen, og uttalte videre at det vanlige for en formidler er å ha kontakt med begge avtaleparter.

Fylkesskattekontoret konkluderte etter dette med at verken selskapet eller varehusene kunne anses å være omfattet av unntaket for formidling av lån etter mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b).

Skattedirektoratet sluttet seg til fylkesskattekontorets vedtak. Direktoratet påpekte at vedtaket kun gjaldt etterberegning av avgift for selskapets sign-on fee, ikke varehusenes provisjon. Videre uttalte direktoratet at det ikke er selskapet som skal yte tjenester knyttet til etablering av forbrukerfinansieringen, det er det enkelte varehuset. Selskapets anførsel om at utbetalingen fra långiver må anses som vederlag for fremtidig formidling av finansielle tjenester ble ikke tatt til følge.

Klagenemnda vedtok enstemmig å stadfeste etterberegningen, mens tilleggsavgift bortfalt.

6.2.1.4 Oppsummering

Ut fra denne avgjørelsen kan det utledes at den enkelte tjeneste skal vurderes isolert vedrørende tjenestens avgiftsmessige status. Dette selv om det som i dette tilfellet er meget nær sammenheng mellom de tjenester som ytes. Tjenesten fra selskapet og tjenesten fra varehuset kunne i dette tilfellet ikke eksistere uten hverandre. Dette har etter avgiftsmyndighetens oppfatning ingen betydning.

Videre må det påpekes at avgiftsmyndighetene gjør et poeng ut av at da selskapet ikke har direkte kontakt med begge partene i låneavtalen, må tyde på at det ikke foreligger formidling av lån. Med denne uttalelsen synes avgiftsmyndighetene å implisitt legge til grunn at én formidlingstjeneste ikke kan omfatte ytelse fra flere formidlere.

Avslutningsvis er det interessant å sitere fylkesskattekontorets meget konkrete eksempel på hva de mener er en unntatt formidlingstjeneste på side 12: *”Fylkesskattekontoret antar at hvis en butikk, for eksempel gjør en kredittvurdering av kunden, forhandler om lånevilkårene og så gjør avtale om kreditt på vegne av kreditor, så vil butikkens tjeneste vedrørende lånet vurderes som en formidling av finansielle tjenester.”*

Det må dermed kunne legges til grunn at hvis en butikk eller lignende utfører de tjenester som nevnt i eksempelet over, så skal tjenesten anses omfattet av unntaket for formidling av finansielle tjenester.

6.2.2 Ludwig-saken

6.2.2.1 Innledning

Den 21. juni 2007 avsa EF-domstolen dom i sak C-453/05, den såkalte ”Ludwig-saken”, vedrørende rekkevidden av unntaket for formidling av lån jfr. sjette avgiftsdirektiv artikkel

13 (B) litra d) nr. 1, tilsvarende rådsdirektivet artikkel 135 første ledd litra b). Denne bestemmelsen tilsvarende mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b).

6.2.2.2 Faktum

Saken gjaldt en person som på grunnlag av en agenturavtale drev virksomhet som finansrådgiver for Deutsche Vermögensberatung AG, heretter kalt DVAG. Finansrådgiveren tok kontakt med potensielle kunder i DVAGs navn med henblikk på å gjennomgå kundens økonomi og foreslå investeringsbehov. Dersom kunden ønsket et finansieringsprodukt, oversendte finansrådgiveren en ferdig utfylt låneavtale til DVAG, som deretter kontrollerte at avtalen var utfylt forskriftsmessig. DVAG sendte så tilbudet videre til en finansiell institusjon som kunne avslå eller godta avtaletilbudet. Dersom avtale ble inngått mellom kunden og den finansielle institusjonen, mottok finansrådgiveren et honorar fra DVAG. Dersom avtalen ble avslått, uteble honoraret. Opparbeidelse av honoraret var dermed fullt ut avhengig av om den formidlede låneavtalen ble innvilget. Kunden på sin side betalte ikke vederlag, verken til finansrådgiveren eller DVAG. Finansrådgiveren overtok etter inngåelse av avtalen den videre pleie av kundeforholdet.

Spørsmålene som ble forelagt domstolen var for det første hvilken av saksøkerens tjenester, formidling av lånet eller rådgivningen utført i forbindelse med avtaleinngåelsen, som var avgjørende for om tjenestene han ytte kunne anses omfattet av unntaket i bestemmelsen. Jeg kommer nærmere tilbake til dette spørsmålet under punkt 7.2.

Det andre spørsmålet gjaldt om det var et krav at formidleren måtte være i et kontraktsforhold med en av partene for at det skulle foreligge unntatt formidling. Og til sist om formidleren, forutsatt at det ikke forelå et kontraktsforhold med en av partene, måtte ha hatt direkte kontakt med begge partene, for at det skulle være snakk om unntatt formidling.

6.2.2.3 Domstolens vurdering

Om det andre spørsmålet uttalte domstolen innledningsvis at unntakene i artikkel 13 (b), tilsvarende artikkel 135, skal fortolkes strengt. Videre uttaler de at begrepet formidling ikke er definert i direktivet. Domstolen viste så til uttalelsene i CSC-saken om hva som er å anse

som unntatt formidling i forhold til formidling av verdipapirer, og la disse uttalelsen til grunn ved vurderingen av om det forelå unntatt formidling i det aktuelle tilfellet.

Domstolen uttalte at ut fra premissene i CSC-saken, kan det ikke nødvendigvis utledes et krav om at det må foreligge et kontraktsforhold mellom en avtalepart og formidleren.⁷⁹

Dette selv om det i CSC-saken forelå et kontraktsforhold mellom CSC og en av avtalepartene. Domstolen konkluderte dermed med i premiss 33 at:

”Anvendelsen af den fritagelse, der er fastsat i sjette direktivs artikel 13, punkt B, litra d), nr. 1, kan derfor ikke afhænge af, om der består et kontraktforhold mellem yderen af formidlingsydelsen og en part i låneaftalen, men skal vurderes ud fra arten af den leverede ydelse og formålet med ydelsen, således som anført i denne doms præmis 23.”

Domstolene vurderte videre nødvendigheten av formidlerens direkte kontakt med begge partene i avtalen. Domstolen tok utgangspunkt i ordlyden i direktivet, og uttalte at begrepet formidling av lån ikke utelukker at en formidlingsvirksomhet kan bestå av flere særskilte tjenester.⁸⁰ Det avgjørende er om den ytte tjenesten sett under ett utgjør en særskilt helhet, som oppfyller de spesifikke og vesentlige funksjoner for formidlingstjenesten. Dette betyr at bestemmelsen ikke er til hinder for at en låneformidlingstjeneste deles opp i to tjenester, hvor den ene leveres av en hovedagent, i dette tilfellet DVAG, og den andre av en underagent, i dette tilfellet finansrådgiveren.⁸¹ Det vil heller ikke ha noen betydning at låneavtalen som finansrådgiveren forhandler om var standardisert. Det avgjørende er om han yter en formidlingstjeneste, som for eksempel å gi opplysninger om muligheten for å inngå en slik låneavtale.⁸²

Domstolen konkluderte etter dette i premiss 40 med at:

”Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at den omstændighed, at en afgiftspligtig person ikke ved kontrakt er knyttet til nogen af parterne i den låneaftale, til hvis indgåelse han har bidraget, og ikke direkte har kontakt med en af disse parter,

⁷⁹ Sak C-453/05, premiss 29.

⁸⁰ Sak C-453/05, premiss 34.

⁸¹ Sak C-453/05, premiss 37.

⁸² Sak C-453/05, premiss 39.

ikke er til hinder for, at den afgiftspligtige person leverer en låneformidlingsydelse som omhandlet i sjette direktivs artikkel 13, punkt B, litra d), nr. 1”.

6.2.2.4 Oppsummering

Ut fra denne avgjørelsen kan det utledes at for at det i forhold til EU - direktivet skal være snakk om formidling av en finansiell tjeneste, er det ikke et krav at formidleren står i et kontraktforhold med en av partene i avtalene, og det er heller ikke et krav om at formidleren har direkte kontakt med begge partene i avtalen. Dette betyr at unntaket for formidling ikke er begrenset til typiske trepartsforhold, der det er to parter og en mellommann ”i midten”, men også tilfeller som i den aktuelle saken der det i realiteten er to formidlere som samarbeider om formidlingen av en finansiell tjeneste. Hvor langt dette kan strekkes - tre, fire, fem formidlere? – er usikkert, da formidling med mange ledd kan få preg av å være tjenesteutsetting, og dermed underleveranser.

Et annet interessant poeng som kan utledes av dommen er at det i utgangspunktet er irrelevant om mellommannen har adgang til å forhandle om innholdet låneavtalen, så lenge mellommannen utfører en formidlingstjeneste, som for eksempel opplyser en potensiell kunde om muligheten for å inngå en avtale om et finansielt produkt.

6.3 Ludwig-sakens betydning for norsk rett

Etter redegjørelsen av Ludwig-saken, springer det en i øynene at noen av avgiftsmyndighetenes uttalelser i KMVA-2007-5863 harmonerer dårlig med EF-domstolens uttalelser. Dette er også påpekt i en artikkel i Finansavisen fra 6. oktober 2007.⁸³

For det første gjelder dette avgiftsmyndighetenes uttalelse i KMVA-2007-5863 vedrørende det at en mellommann ikke har direkte kontakt med begge parter i en avtale, kan tilsa at det ikke foreligger unntatt formidling. Ludwig-saken presiserer derimot at det ikke er et vilkår for at det skal foreligge unntatt formidling at formidleren har kontakt med begge parter.

⁸³ Se artikkelen ”Spiller Tommyball med finansbransjen”, publisert i Finansavisen 6. oktober 2007 s. 40, skrevet av advokatfullmektig Karsten Karlsen og advokatfullmektig Vibeke Udnes.

Videre gjelder det uttalelsen om at selskapets og varehusenes tjenester ikke kan anses som en helhetlig formidlingstjeneste. I Ludwig-saken uttales det at direktivbestemmelsen, som er tilsvarende mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b), ikke er til hinder for at en formidlingstjeneste utføres av to ledd, og at begge leddenes tjenester kan være omfattet av unntaket for formidling av finansielle tjenester.

Dersom man hadde lagt til grunn synspunktene fra Ludwig-saken i KMVA-2007-5863, kan det være mulig at utfallet kunne blitt et annet. Sakene skiller seg imidlertid fra hverandre på et vesentlig punkt, nemlig det at i KMVA-2007-5863 gjaldt spørsmålet avgiftsplikten for ”hovedagenten”, mens i Ludwig-saken gjaldt spørsmålet avgiftsplikten for ”underagenten”. EF-domstolen uttaler seg ikke om den avgiftsmessige statusen til de tjenester ”hovedagenten” utfører, men det må nok kunne forutsettes ut fra domstolens resonneringer at disse tjenestene også vil være å anse som unntatte formidlingstjenester.

Da praksis fra EF-domstolen som sagt skal tillegges vekt ved tolkningen av mval. § 5b første ledd nr. 4, kan det etter Ludwig-saken være en oppfordring til avgiftsmyndighetene å revurdere sitt standpunkt i klagenemndssaken.

7 Tilknyttede tjenester – avgiftsplikt eller unntak?

7.1 Innledning

Unntatte finansielle tjenester kan inneholde elementer av tilknyttede tjenester som isolert sett anses avgiftspliktige, eksempelvis rådgivning, markedsføring mv. Det er i tolkningsuttalelsen lagt til grunn at det i slike tilfeller må vurderes konkret om det

foreligger to selvstendige ytelser eller om den avgiftspliktige ytelsen kan anses som en integrert del av unntatte finansielle tjenesten og således unntatt fra avgiftsplikt.⁸⁴

Ved avgjørelsen av om i utgangspunktet avgiftspliktige tjenester skal være unntatt avgift, må det vurderes om tjenesten som ytes er tilstrekkelig tilknyttet og mindre vesentlig enn den unntatte finansielle tjenesten, og om tjenesten ytes sedvanlig som ledd i en finansiell tjeneste. Dersom de nevnte vilkår er oppfylt, vil den tilknyttede tjenesten behandles avgiftmessig likt som den unntatte finansielle tjenesten.⁸⁵

Spørsmålet om tilknyttede avgiftspliktige tjenester kan anses å være en integrert del av en formidlingstjeneste er ofte oppe i praksis. Det er derfor hensiktsmessig å inkludere dette spørsmålet i fremstillingen.

Som nevnt i punkt 4.3 er det i tolkningsuttalelsen lagt til grunn at tjenestene som er oppregnet i vphl. § 8-1, ikke kan anses å ha den tilstrekkelige tilknytningen til en unntatt finansiell tjeneste, slik at den tilknyttede tjenesten er unntatt fra avgift.⁸⁶ Forarbeidene legger også til grunn at tjenestene i vphl. § 8-1 i stor utstrekning må anses avgiftspliktige.⁸⁷

Ut fra redegjørelsen i punkt 4.3.2 så kan imidlertid ikke vphl. § 8-1 legges ubetinget til grunn ved vurderingen av om en tjeneste har den nødvendige tilknytningen til en finansiell tjeneste, og således er unntatt avgift. Det avgjørende vil være en konkret vurderingen tjenestens tilknytning.

7.2 Tilknytningsvurderingen

Da det avgjørende for avgiftsplikten vil være en konkret vurdering av tjenestens tilknytning til hovedytelsen, er det interessant å se på hva praksis uttaler seg om denne vurderingen. I tolkningsuttalelsen er det lagt til grunn at ved vurderingen skal det legges vekt på

⁸⁴ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

⁸⁵ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

⁸⁶ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 9.

⁸⁷ Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) s. 124.

tilsvarende avgrensninger i Sverige og Danmark.⁸⁸ Det samme må også gjelde praksis fra EF-domstolen.⁸⁹

Fra Sverige kan det bl.a. vises til en forhåndsuttalelse avgitt av Riksskatteverket 2. november 1999.⁹⁰ Uttalelsen gjaldt et corporate oppdrag i tilknytning til formidling av aksjer ved børsintroduksjon. Et slikt oppdrag vil inneholde en rekke tjenester som isolert vil anses avgiftspliktige, for eksempel å medvirke til å fremstille og distribuere prospekter. Den meste sentrale tjenesten i det aktuelle tilfellet var imidlertid formidling av aksjer. Det avgjørende for at tjenestene som helhet ble ansett å være én unntatt finansielle tjeneste, var at avgiftspliktige tjenestene, som i seg selv ikke var bestilt av oppdragsgiveren, ble ansett å være av underordnet betydning og at de i det alt vesentlige kun fremstod som et middel for oppdragstakeren for å kunne løse sitt oppdrag på best mulig måte.⁹¹

Fra EF-domstolen er tilknytningsvurderingen omtalt i bl.a. Ludwig-saken. Faktum er redegjort for i punkt 6.2.2. Et av spørsmålene i den saken gjaldt hvilken av saksøkerens tjenester, formidling av lånet eller rådgivningen utført i forbindelse med avtaleinngåelsen, som var avgjørende for om tjenestene han ytte kunne anses omfattet av unntaket i sjette avgiftsdirektiv artikkel 13 (B) bokstav d) nr. 1, nå rådsdirektivet artikkel 135 første ledd bokstav b), tilsvarende mval. § 5b første ledd nr. 4 bokstav b).

Domstolen uttalte at dersom en avgiftpliktig person analyserer den finansielle situasjonen til kunder som han har tatt kontakt med for å tilby lån, er ikke dette til hinder for tjenesten likevel kan være unntatt avgift dersom låneformidling må anses å være hovedtjenesten. Den sekundære tjenesten, her rådgivningen, vil da stilles avgiftmessig likt som hovedtjenesten.⁹²

⁸⁸ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 11.

⁸⁹ Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 s. 1.

⁹⁰ Rättsfallsprotokoll 38/99, förhandsbesked 2. november 1999.

⁹¹ Skattedirektoratet, "Merverdiavgiftshåndboken", 5. utg., Oslo 2007, s. 127.

⁹² Sak C-453/05, premiss 20.

Ved vurderingen av hva som er en hovedtjeneste og hva som er en sekundær tjeneste, skal det tas utgangspunkt i at enhver tjeneste avgiftsmessig skal vurderes isolert. Dersom en tjeneste skal anses å være en sekundær tjeneste i forhold til hovedtjenesten, må den ikke for kunden utgjøre et mål i seg selv, men være et middel for å utnytte hovedtjenesten best mulig.⁹³ I det aktuelle tilfellet fikk finansrådgiveren og DVAG kun honorar dersom det ble inngått en låneavtale, noe som tilsa at rådgivningen er en sekundær tjeneste. Videre ble det påpekt at låneformidlingen var å anse som den avgjørende ytelsen for både låntaker og långiver, og at rådgivningen kun ble ytt i den innledende fasen av avtaleinngåelsen.⁹⁴ Domstolen uttalte imidlertid at i det konkrete tilfellet er det den nasjonale domstolen som ut fra de faktiske forhold må avgjøre hva som er hovedtjenesten.

Ut fra dette kan det utledes at dersom en formidlingstjeneste inneholder flere elementer, skal tjenestene i utgangspunktet vurderes isolert ved avgjørelsen av den avgiftsmessige statusen. Dersom tjenestene samlet kan anses å være én tjeneste, skal det vurderes hva som er hovedtjenesten, og hva som er den sekundære tjenesten. Den sekundære tjenesten skal da avgiftsmessig følge hovedtjenesten. Ved avgjørelsen av hva som er hovedtjenesten skal det legges vekt på hvilken tjeneste som utgjør målet for partene i avtalen. Dersom en eller flere av tjenestene kun utføres for å bedre kunne utnytte en annen tjeneste, og ikke seg selv utgjør et mål for noen av partene, vil dette gi en indikasjon på hvilken tjeneste som er hovedtjenesten og hvilke tjenester som må anses som sekundære tjenester.

7.3 Oppsummering

Utgangspunktet etter forarbeidene og tolkningsuttalelsen er at tjenester nevnt i vphl. § 8-1 ikke vil ha den tilstrekkelige tilknytningen til en unntatt finansiell formidlings – eller hovedtjeneste, men som nevnt over kan ikke dette legges ubetinget til grunn. Det avgjørende vil dermed være en konkret vurdering av i hvilken grad den avgiftspliktige tjenesten er underordnet og vesentlig mindre enn den unntatte tjenesten. Det underbygges også av praksis fra Sverige og EF-domstolen, der det ved vurderingen av om en tjeneste

⁹³ Sak C-453/05, premiss 18.

⁹⁴ Sak C-453/05, premiss 19.

anses underordnet og mindre vesentlig legges vekt på at tjenesten ikke er bestilt av oppdragsgiveren og dermed ikke er et mål for denne, men kun et middel for tjenesteyteren for å best mulig utnytte den unntatte tjenesten. Ved vurderingen av hva som er hovedytelsen vil også hva som utløser tjenesteyterens honorar kunne være et moment, jfr. Ludwig-saken.

8 Formidlingsbegrepet – en sammenfatning

På bakgrunn av den gjennomgåtte praksis, kan det utledes om innholdet av formidlingsbegrepet at det inneholder flere elementer og avgrensninger. Det må antas at noen av disse sentrale elementene vil kunne ha generell relevans vedrørende rekkevidden av formidling av finansielle tjenester etter mval. § 5b første ledd nr. 4. Det er dermed hensiktsmessig å sammenfatte de mest sentrale momentene i det følgende.

Det viktige utgangspunktet er at en tjenestes avgiftsmessige stilling må avgjøres ved en konkret vurdering av tjenestens art. Unntaket for formidling av finansielle tjenester må avgrenses mot rådgivningstjenester, markedsføringstjenester, og tjenester av administrativ, økonomisk og juridisk art.

Selv om det avgjørende for unntak fra merverdiavgift er tjenestenes art, synes det ut fra praksis at det stilles krav til mellommannen, formidleren, av tjenesten. Mellommannen må være ”selvstendig” i den forstand at han ikke kan anses å kun være en underleverandør for en av partene i avtalen. Dersom mellommannen er ”selvstendig”, vil unntatte formidlingstjenester være å for eksempel opplyse om muligheten for å inngå en kontrakt, kontakte en potensiell part og forhandle i oppdragsgiverens navn om de gjensidige ytelser i forbindelse med kontraktsinngåelse. Det er imidlertid ikke et krav om at mellommannen står i et kontraktsforhold med en av partene kontrakten, ei heller at han har direkte kontakt med begge parter. Det synes også å kunne legges til grunn at én unntatt formidlingstjeneste kan bestå av tjenester ytt av to formidlere.

Når det gjelder spesiallovgivningens innvirkning på avgiftplikten er det ikke helt klart i hvor stor grad vphl. §§ 1-2 og 8-1, nå ny vphl. § 2-1, vil være avgjørende for en tjenestes avgiftsmessige status. Det må imidlertid antas at definisjonene i verdipapirhandelloven ikke kan legges ubetinget til grunn, men at bestemmelsene hovedsakelig vil være et utgangspunkt ved vurderingen av om en tjeneste kan anses omfattet av unntaket i mval. § 5b første ledd nr. 4, og at det avgjørende vil være en konkret vurdering av tjenestens art.

Da vphl. § 8-1 ikke kan legges ubetinget til grunn ved avgjørelsen om en avgiftspliktig tjeneste kan anses å ha den nødvendige tilknytningen til en unntatt finansiell tjeneste, må det foretas en konkret vurdering av tjenestens tilknytning. Det sentrale i tilknytningsvurderingen vil være om tjenesten som ytes anses som en sekundær og underordnet del av hovedytelsen, og ikke i seg selv utgjør et mål for mottakeren av tjenesten.

9 Avsluttende betraktninger

Som nevnt innledningsvis uttalte Finansdepartementet i Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) at de anså unntak fra merverdiavgift for finansielle tjenester som prinsipielt uheldig. En av grunnene til dette var at det ville oppstå avgrensingsproblemer vedrørende rekkevidden av unntaket.

Etter å ha jobbet iherdig med dette emnet, fremstår Finansdepartementets bekymring for avgrensingsproblemer vedrørende unntaket som meget reell. Hovedformålet med oppgaven var å redegjøre for rekkevidden av unntaket for formidling av finansielle tjenester og innholdet av formidlingsbegrepet. Det har imidlertid vist seg vanskelig å få frem en enhetlig definisjon av hva formidlingsbegrepet inneholder. Det som med sikkerhet kan sies er at begrepet omfatter mange elementer og avgrensninger, som må anvendes som momenter ved den konkrete vurderingen i hvert enkelt tilfelle.

Når det gjelder rekkevidden av unntaket, fremstår den til tider uklar. Unntaket for formidling av finansielle tjenester har vist seg å være komplisert, og det krever en god del innsikt og interesse for å forstå hvor den tjenesten man yter vil havne avgiftsmessig. Selv med god innsikt i emnet, er grensene til tider så uklare at kunnskap om gjeldende rett ikke alltid er nok for å avgjøre den avgiftsmessige statusen til en tjeneste.

Den uklarheten som foreligger vedrørende unntaket for formidling av finansielle tjenester er uheldig. Forutberegnelighet for formidlerne bør kunne kreves, da de risikerer etterberegning av avgift med tillegg av renter, i verste fall tilleggsavgift, dersom de trår feil.

Fra gjennomgang av praksis kan det se ut til at avgiftsmyndighetene har hatt en tendens til å snevre inn omfanget av unntaket ut fra hva forarbeidene og tolkningsuttalelsen legger til grunn. Det skal imidlertid sies at da grensene for unntaket er uklare, vil en innsnevring være en naturlig følge av hensynet til statens proveny og et ønske om å oppnå nøytralitet og unngå kumulasjon ved å "fjerne" fleste mulig unntak.

Sett fra en annen synsvinkel er det usikkert om nøytralitet oppnås, og kumulasjon unngås, ved å innskrenke unntaket. Det er en kjensgjerning at kundene til formidlere av finansielle tjenester i all hovedsak vil være banker mv. som i stor grad har virksomhet som ligger utenfor avgiftsområdet. Disse virksomhetene har dermed ikke har adgang til å gjøre fradrag i den inngående avgiften. Dersom det må beregnes avgift på de tjenestene formidleren yter, kan dette fører til kumulasjon i neste omsetningsledd, ved at avgiften bakes inn vederlaget banken tar for sine tjenester.

Det er dermed ikke sagt at avgiftsmyndighetens tolkning av rekkevidden av unntaket for formidling av finansielle tjenester er uriktig. Det er likevel et ankepunkt at avgiftsmyndighetenes avgjørelser, etter mitt syn, i for stor grad legger forarbeidene og tolkningsuttalelsen på strekk.

En oppfordring bør derfor være at Finansdepartementet og Skattedirektoratet kommer på banen for å i større grad enn på nåværende tidspunkt å avklare gjeldende rett. Ved innføring av ny revidert merverdiavgiftlov vil en generell avgrensning av unntaket ved forskrift kunne være på sin plass.

10 Referanser

10.1 Juridisk litteratur

- Eckhoff, Torstein ”Rettskildelære”, 5. utgave ved Jan E. Helgesen, Universitetsforlaget, Oslo 2001.
- Gjems-Onstad, Ole og Kildal, Tor S. ”MVA-kommentaren”, 3. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2005.
- Gjems-Onstad, Ole og Kildal, Tor S. ”Lærebok i merverdiavgift”, 2. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2005.
- Gjems-Onstad, Ole ”Merverdiavgift – en innføring”, 7. utg., Gyldendal Norske Forlag, Oslo 2006.
- Jespersen, Claus Bohn ”Forhandlinger/formidling under finansielle transaksjoner”, Tidsskrift for Skatter og Afgifter 1/11 2002, Danmark, TfS 2002, 935, side 3561 flg.
- Larsen, Frode Heggedal og Larsen, Trond ”Finansielle tjenester og merverdiavgift”, Advokatfirmaet Schjødt AS, Oslo 2004.

Refsland, Thor	”Lærebok i merverdiavgift”, 7. utg., Skattebetalerforeningen, Oslo 2007.
Skattedirektoratet	”Merverdiavgiftshåndboken”, 5. utg., Fagbokforlaget, Oslo 2007.
Skattedirektoratet	”Merverdiavgift og corporate finance – tjenester”, Revisjon og Regnskap nr. 2/2002, s.54.
SKAT	”Momsvejledningen”, Danmark 2007. www.skat.dk/SKAT.aspx?oId=95819&vId=201613
Skattverket	”Momshandledningen”, Sverige 2007. www.skatteverket.se/rattsinformation/handbockerochhandledningar/momshandledning/2007/handledningformervardesskat/2007.4.61589f801118cb2b7b2800010212.html
Zimmer, Fredrik	”Lærebok i skatterett”, 5. utg., Universitetsforlagetforlaget, Oslo 2005.

10.2 Lover, direktiver, forarbeider og andre offentlige dokumenter

Lover

Lov av 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift

Lov av 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomheter og finansinstitusjoner

Lov av 19. juni 1997 nr. 97 om verdipapirhandel

Lov 29. juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel

Direktiver fra EU

Rådets sjette direktiv 77/388/EØF af 17. mai 1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsavgifter – Det fælles merverdiavgiftssystem: ensartet beregningsgrunnlag.

Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem.

Forarbejder

NOU 1990 : 11 Generell merverdiavgift på omsetning av tjenester.

Ot. prp. nr. 2 (2000-2001) Om lov om endringer i lov 19. juni 1969 nr.66
om merverdiavgift – Merverdiavgiftsreformen 2001.

Ot. prp. nr. 34 (2006-2007) Om lov om verdipapirhandel (verdipapirhandelloven) og lov
om regulerte markeder (børsloven)

Andre offentlige dokumenter

St. prp. nr. 1 (2007-2008) Statsbudsjettet

Finansdepartementet Finansdepartementets tolkningsuttalelse av 15. juni 2001 om
merverdiavgiftsunntaket for omsetning av finansielle
tjenester.
www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/andre/brev/prinsipputtalelser_fortolkninger/2001/Fortolkningsuttalelse-om-

merverdiavgiftsunntaket-for-omsetning-av-finansielle-tjenester.html?id=102446

Finansdepartementet ”Ny merverdiavgiftlov – høringsnotat om teknisk revidert merverdiavgiftslov”, www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/hoeringer/hoeringsdok/2007/Horing---utkast-til-teknisk-revidert-mer/-2/Ny-merverdiavgiftslov---Horingsnotat-om-.html?id=461973

10.3 Rettspraksis og administrativ praksis

Norsk rettspraksis

Høyesterett Rt. 2003 s. 1821
Rt. 2005 s. 951

Oslo tingrett 03-14-2007, TOSLO – 2006 – 163243 (Redcats)

Praksis fra Klagenemnda for merverdiavgift

KMVA – 2006 - 5476

KMVA – 2006 – 5545

KMVA – 2006 – 5561

KMVA – 2007 – 5821

KMVA – 2007 – 5863

Bindende forhåndsuttalelser fra Skattedirektoratet

BFU 97/03 avgitt 21. oktober 2003.

BFU 06/07 avgitt 2. februar 2007.

BFU 42/07 avgitt 8. august 2007.

Praksis fra EF - domstolen

Sak C-2/95 - Sparekassernes Datacenter (SDC) mot Skatteministeriet av 5. juni 1997.

Sak C-235/00 - Commissioners of Customs & Excise mot CSC Financial Services Ltd av 13. desember 2001.

Sak C – 453/03 - Volker Ludwig mot Finanzamt Luckenwalde av 21. juni 2007.

Svensk praksis

Rättsfallsprotokoll 38/99. Förhandsbesked 2. november 1999. Fråga om skatteplikt for corporate finance.

10.4 Andre kilder

Karlsen, Karsten og
Udnes, Vibeke

”Spiller Tommyball med finansbransjen”, artikkel publisert i
Finansavisen 6. oktober 2007, s. 40.